

Vietnamveteranen in de Verenigde Staten: de relevantie van de ontwikkelingen in de beeldvorming over veteranen ten opzichte van hun persoonlijke ervaringen vanaf 1965

Sam Torres (Studentnummer 2176076)
Juni 2014

Veteransday 1975, optocht van de Vietnam Veterans Against the War in New York City, (VVAW).

Wildenborch 5
1112XB Diemen
Tel: 06 833 47 373
s.torres@student.vu.nl

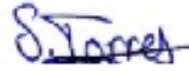
Vrije Universiteit Amsterdam
Faculteit der Letteren
Opleiding Geschiedenis

Begeleider: D.G. Hondius
Tweede lezer: M.H. Huisman

Ik verklaar hierbij dat deze scriptie een oorspronkelijk werkstuk is, dat uitsluitend door mij vervaardigd is. Als ik informatie en ideeën aan andere bronnen heb ontleend, heb ik hiervan expliciet melding gemaakt in de tekst en de noten.

Nieuwegein, juni 2014

(plaats, datum)

(handtekening)

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Status Quaestionis Ontwikkelingen in beeldvorming: Het ontstaan van gevestigde beelden omtrent Vietnam veteranen	8
3. Welcome home? De ontvangst van Vietnamveteranen in de jaren zeventig: geschiedenis en herinnering	14
4. Herintreden en re-integreren De economische omstandigheden van Vietnamveteranen en hun toegang tot onderwijs sinds 1965	19
5. Posttraumatische stresstoornis Nieuwe diagnoses en hun gevolgen sinds 1969	23
6. Stemmen van Vietnamveteranen Veteranen als ooggetuigen: enkele voormalige militairen aan het woord	35
7. Conclusie en suggesties voor verder onderzoek	41
Literatuurlijst	43

1. Inleiding

“A lot of us were spit on when we came back to this country,” said Capers.

“Bullshit,” I said. “A lie. An urban myth. I've heard it a thousand times and I don't believe a word of it. And it always happens in the airport.”

“That's where it happened to me,” said Capers.

“If it happened as much as Vietnam vets claim it happened, no one during those years could have stood up in the airports of America with all that spittle on the floor. You're lying, Capers, and if it happened you should have rammed the teeth down the asshole's throat that did it. That's what I can't believe. A million vets get spit on and no one loses a tooth. No wonder you lost the fucking war.”

Pat Conroy, *Beach Music*¹

Dit citaat uit het boek *Beach Music* is een fictief maar mooi voorbeeld van de discussie omtrent de thuiskomst van Vietnamveteranen. Het idee dat Amerikaanse soldaten bij terugkeer uit Vietnam op het vliegveld bespuugd werden door leden van de anti-oorlogsbeweging behoort tot het collectieve geheugen van de Verenigde Staten. Vorig jaar heb ik zelf een aantal maanden in de Verenigde Staten gestudeerd, waarbij ik dit beeld zelf ook ben tegengekomen. Het beeld van de bespuugde Vietnamveteraan zette mij aan het denken. Hoewel de dienstplicht op een gegeven moment werd ingevoerd tijdens de Vietnamoorlog, waren er ook mannen die vrijwillig naar Vietnam gingen om hun land te dienen. Ik vroeg mij af waarom deze mannen ervoor kozen deel te nemen aan deze controversiële oorlog. Waarom zou je voor je land gaan vechten, als je bij thuiskomst bespuugd wordt door je medeburgers? Toen ik op een dag met mijn ouders in Nederland belde, legde ik mijn dilemma voor aan mijn vader, een Amerikaan die geboren werd in 1946 en de Vietnamoorlog dus bewust heeft meegemaakt. Hij vertelde mij dat zijn vrienden die in Vietnam hadden gediend, nooit bespuugd waren bij thuiskomst en ook niet de getraumatiseerde veteranen waren die veelal in films naar voren komen. Dit zette mij aan tot verder onderzoek, waarbij ik stuitte op een discussie omtrent Vietnamveteranen waarvan ik niet had geweten dat deze gaande was. In verschillende boeken en artikelen las ik dat het nog maar de vraag was of Vietnamveteranen daadwerkelijk bespuugd waren bij hun terugkeer uit Vietnam. Daarnaast bleek het beeld van de Vietnamveteraan als getraumatiseerde PTSS-patiënt ook niet helemaal te kloppen. Ik besloot Vietnamveteranen zelf te vragen hoe de vork in de steel zat door hen te interviewen over hun leven na de oorlog. De eerste Vietnamveteraan die ik interviewde,

¹ Jerry Lembcke, *The Spitting Image: Myth, Memory, and the Legacy of Vietnam* (New York University Press 1998) 71.

ontmoette ik in mijn *Military History class*. Hij verwees mij voor een volgend interview door naar een andere veteraan die bij het Veterans Resource Center op campus werkte. Tijdens deze interviews viel het mij op dat hun ervaringen en belevingen omtrent het 'veteraan zijn' veel ingewikkelder waren dan in literatuur over Vietnamveteranen naar voren komt. De artikelen die ik toentertijd recent gelezen had, trokken het beeld van de slechte thuiskomst van Vietnamveteranen in twijfel. De Vietnamveteranen die ik had geïnterviewd, hadden echter wel degelijk vervelende ervaringen rond hun thuiskomst. In de literatuur die ik gelezen had, kwamen verschillende dominante beelden omtrent Vietnamveteranen naar voren. Deze beeldvorming is in de afgelopen decennia geconstrueerd door historici, sociologen en psychologen. Ik vroeg mij af wat er met de stem van Vietnamveteranen gebeurd was en besloot voor mijn scriptie enkele individuele ervaringen van Vietnamveteranen te vergelijken met de geconstrueerde algemene concepten uit de literatuur te zetten. Gezien de beperkte tijd beschikbaar voor een bachelorscriptie kon ik hiermee een begin maken, maar nog geen grootschalig onderzoek doen. Deze scriptie is bedoeld als een inventariserende studie.

De historici Jerry Lembcke, B.G. Burkett en Eric T. Dean, Jr., ontwaren alle drie dat er sinds het einde van de Vietnamoorlog een bepaald, en volgens hen onjuist, beeld is ontstaan rond Vietnamveteranen. Eric T. Dean, Jr., is een advocaat die promoveerde in geschiedenis aan Yale University. Zijn werken over Vietnamveteranen zijn gepubliceerd door Harvard University. B.G. Burkett is een Vietnamveteraan die in de decennia na zijn thuiskomst uit Vietnam geconfronteerd werd met een beeld van Vietnamveteranen waarin hij zichzelf niet kon vinden. Hij heeft meer dan tien jaar onderzoek gedaan in de National Archives, waar hij duizenden militaire dossiers heeft opgevraagd om het conventionele beeld van Vietnamveteranen te onderzoeken. Dit onderzoek heeft hij zelf in 1998 gepubliceerd in het boek *Stolen Valor: How the Vietnam Generation Was Robbed of its Heroes and its History*. Jerry Lembcke is ook een Vietnamveteraan en was na zijn dienst in Vietnam actief betrokken bij Vietnam Veterans Against the War. Tegenwoordig is Lembcke Associate Professor of Sociology aan de College of the Holy Cross in Massachusetts.

Volgens het beeld dat deze drie onderzoekers ontwaren, werden Vietnamveteranen bij terugkomst uit Vietnam bespuugd door hun mede Amerikanen. Ook zouden deze veteranen moeite hebben gehad met het herintreden in de samenleving. Vietnamveteranen zijn volgens Eric T. Dean, Jr., in de dominante publieke herinnering verwaarloosde en gestoorde individuen.² Dit beeld komt bijvoorbeeld naar voren in blockbuster films zoals *Coming Home* (1978) en de *Rambo* filmserie (1982-

² Eric T. Dean, Jr., 'The Myth of the Troubled and Scorned Vietnam Veteran', *Journal of American Studies* 26 (1992) 59-74, 59.

2008). Terwijl in de dominante publieke herinnering het conventionele beeld van de verwaarloosde en gestoorde Vietnamveteraan veelal niet in twijfel is getrokken, zetten sommige academici en onderzoekers in de jaren zeventig al vraagtekens bij dit beeld van de Vietnamveteraan. De discussie omtrent het conventionele beeld van Vietnamveteranen duurt hiermee al een aantal decennia. In deze scriptie wordt antwoord gegeven op de vraag 'Wat voor kritiek is er geleverd op het conventionele beeld van Vietnamveteranen en in hoeverre is deze kritiek relevant ten opzichte van de individuele belevingen van Vietnamveteranen zelf?'. Dit doe ik door de kritiek die Lembcke, Burkett en Dean, Jr., hebben op het conventionele beeld van Vietnamveteranen tegenover de werken van drie andere auteurs te zetten, waarin dit conventionele beeld naar voren komt. Deze drie auteurs zijn Willbur J. Scott, Robert Jay Lifton en Gerald Nicosia. Willbur J. Scott is een Vietnamveteraan en Associate Professor of Sociology aan de University of Oklahoma. Robert Jay Lifton is een psychiater die o.a. onderzoek heeft gedaan naar slachtoffers van de Holocaust en naar Koreaanse krijgsgevangenen. Lifton was een fervent tegenstander van de oorlog in Vietnam. Gerald Nicosia is een journalist en criticus die meer dan twintig jaar met Vietnamveteranen gewerkt heeft in een poging hun herstel na de Vietnamoorlog in kaart te brengen. In het eerste hoofdstuk van deze scriptie geef ik een overzicht van het beeld dat elke auteur zelf heeft bij Vietnamveteranen. Vervolgens zal ik de hoofdvraag beantwoorden door, aan de hand van drie deelonderwerpen, weer te geven wat voor kritiek er geleverd is op het conventionele beeld van Vietnamveteranen. In hoofdstuk 3 behandel ik de beeldvorming omtrent de thuiskomst van Vietnamveteranen vanaf het begin van de Amerikaanse demobilisatie in 1970. In hoofdstuk 4 wordt hetzelfde gedaan voor de beeldvorming omtrent de economische omstandigheden van Vietnamveteranen en hun toegang tot onderwijs sinds 1965. In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de ontwikkeling rond het concept en de erkenning van het begrip en de diagnose posttraumatische stressstoornis (PTSS). Dit hoofdstuk is uitgebreider dan de andere hoofdstukken, omdat veel van de problemen die Vietnamveteranen zouden ervaren met het herintreden in de maatschappij, herleid worden naar hun psychische problemen. Ik heb voor deze drie deelonderwerpen gekozen, omdat ik gemerkt heb dat zij prominent aanwezig zijn in de beeldvorming rond Vietnamveteranen. Nadat de conventionele beelden rond deze thema's en de kritiek die hierop geleverd is door Lembcke, Burkett en Dean, Jr., uiteengezet is, wordt in hoofdstuk 6 de kritiek die deze auteurs hebben op het conventionele beeld van Vietnamveteranen getoetst aan de collectie veteraneninterviews van de Library of Congress. Uit deze collectie heb ik een selectie gemaakt van interviews waarmee ik enkele uitspraken van veteranen zal citeren. In dit hoofdstuk komt dus naar voren hoe een aantal van hun inzichten zich

manifesteren in de levens van individuele Vietnamveteranen. In de conclusie zal ik mijn bevindingen samenvatten en suggesties doen voor de mogelijkheden tot verder onderzoek aan de hand van digitale collecties van veteraneninterviews.

Dit onderzoek naar de beeldvorming rond Vietnamveteranen en de individuele ervaringen van Vietnamveteranen zelf grenst aan verschillende onderzoeksgebieden. Er is bijvoorbeeld de mogelijkheid om vanuit mediastudies te kijken naar het populaire beeld van Vietnamveteranen in films en dergelijke. Ook zou het mogelijk zijn om de beeldvorming rond Vietnamveteranen te benaderen door de geschiedenis van de psychologie en diagnostiek te beschrijven, of een sociale geschiedenis van Vietnamveteranen te schrijven. Ik heb er zelf echter voor gekozen om dit onderzoek te plaatsen binnen de veteranenstudies. Onderzoek naar de ervaringen en herinneringen van veteranen enerzijds, en de beeldvorming over veteranen anderzijds is een internationaal terrein dat per land eigen nationale kenmerken heeft. Bij het schrijven van deze scriptie heb ik me primair gericht op de ontwikkelingen in de Verenigde Staten, maar in de conclusie en aanbevelingen voor verder onderzoek kom ik terug op dit bredere terrein.

2. Status quaestionis

In zijn boek *Home to War: A History of the Vietnam Veterans' Movement* beschrijft Gerald Nicosia hoe Amerikaanse soldaten bij hun terugkeer uit Vietnam geconfronteerd werden met een maatschappij die hen afwees en een regering die hen in de steek liet. Nicosia beschrijft hoe deze afgewezen Vietnamveteranen samenwerkten met verschillende groepen, waaronder de antioorlogsbeweging en psychiaters, om compensatie en medische hulp te verkrijgen voor hun generatie veteranen. In zijn boek gaat Nicosia uit van een beeld van Vietnamveteranen dat door Jerry Lembcke, B.G. Burkett en Eric T. Dean, Jr., als een stereotype wordt ontwaard.

In zijn artikel 'The Myth of the Troubled and Scorned Vietnam Veteran' zet Dean, Jr., het stereotype van de Vietnamveteranen als volgt uiteen. Amerikaanse soldaten werden tijdens de oorlog in Vietnam gedwongen om deel te nemen aan een afschuwelijke oorlog waarin zij constant onder vuur lagen van een onzichtbare vijand. De vijand, die gebruik maakte van Guerilla-tactieken, verschool zich achter Vietnamese burgers, waardoor de Amerikaanse soldaten gedwongen waren om o.a. Vietnamese vrouwen en kinderen te doden. Aan deze gruwelijkheden werden de soldaten één jaar blootgesteld, daarna hadden zij voldaan aan hun dienstplicht. Doordat er elk jaar verschillende soldaten aankwamen in Vietnam en teruggingen naar de Verenigde Staten, was de saamhorigheid en het moraal binnen de troepen in Vietnam slecht. Als gevolg hiervan vond er veel *fragging*³ van officieren plaats. Nadat de soldaten hun jaar dienstplicht erop hadden zitten, werden zij zonder psychische begeleiding terug naar de Verenigde Staten gestuurd, waar zij óf compleet genegeerd werden door hun landgenoten, óf bespuugd werden voor het verliezen van de oorlog. De Vietnamveteranen werden niet ontvangen met welkomstoptochten en zij ontvingen ontoereikende financiële tegemoetkoming via de G.I. Bill⁴. Dit leidde tot meerdere problemen met het herintreden in de maatschappij. Deze problemen omvatten o.a. werkloosheid, drugsverslavingen, echtscheidingen, zelfmoord, criminaliteit, dakloosheid, gezondheidsproblemen en psychische problemen die zich manifesteerden in flashbacks, nachtmerries en schuldgevoelens over wandaden die begaan waren tijdens de oorlog.⁵ In de jaren tachtig van de vorige eeuw was dit beeld van de Vietnamveteraan als een individu met een scala aan problemen

³ *Fragging* is het vermoorden van militairen door andere militairen, met name het vermoorden van officieren door hun troepen. Onder *fragging* wordt ook het opzettelijk in gevaar brengen van een individuele soldaat, officier, of eenheid verstaan.

⁴ De *G.I. Bill* werd in 1944 ingevoerd door de federale overheid van de Verenigde Staten en heet officieel de *Servicemen's Readjustment Act*. De *G.I. Bill* was bedoeld om veteranen te helpen bij het herintreden in de maatschappij door hen bijvoorbeeld leningen met een lage rente aan te bieden en hen tegemoet te komen in de financiering van hun onderwijs.

⁵ Dean, Jr., 'The Myth', 60.

inmiddels algemeen geaccepteerd.⁶ Volgens Dean, Jr., had de Vietnamveteraan begin jaren negentig inmiddels een mythische status verworven, waarbij hij gezien werd als een held die onder verschrikkelijke omstandigheden in Vietnam zijn land had gediend, om vervolgens zijn leven in de Verenigde Staten te moeten herbouwen binnen een ondankbare samenleving.

“[...] some critics even see the Vietnam veteran — because he lost the most, because he did it seemingly for nothing — as the most romanticized war hero in American history.”⁷

In tegenstelling tot Dean, Jr., gelooft D.G. Burkett niet dat de Vietnamveteraan een geromantiseerde oorlogsheld is. Burkett, zelf een Vietnamveteraan, werd in de jaren na zijn terugkeer uit Vietnam (1969) geconfronteerd met negatieve beelden van Vietnamveteranen in films, boeken, kranten en het nieuws op de televisie.

“By the eighties, more than two decades after the fighting ended, there were reputedly hundreds of thousands of homeless Vietnam vets, most suffering from PTSD. On top of that, they were said to suffer physical disabilities brought on by poisoning from the defoliant Agent Orange. The common refrain: More men had died by their own hand than had been killed during the decade duration of the war.”⁸

Het beeld van Vietnamveteranen waarmee Burkett geconfronteerd werd, was dat van slachtoffers die gepijnigd werden door herinneringen. Het leed van deze Vietnamveteranen leidde ertoe dat zij eindigden als drugsverslaafden, alcoholisten, daklozen of psychoten. Als Vietnamveteraan kon Burkett zich hier niet in vinden. Dit beeld paste niet bij hem en sloot ook niet aan bij andere Vietnamveteranen die hij kende. Hun levens waren dan niet altijd perfect, maar de problemen die zij ondervonden hadden niets met hun ervaringen in Vietnam te maken.⁹ Terwijl veteranen van de Tweede Wereldoorlog eer, aanzien en respect ontvingen, werden Vietnamveteranen gezien als “victim, loser, and moral degenerate.”¹⁰ Volgens Burkett geloven Amerikanen in dit beeld van de Vietnamveteraan omdat de

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem.

⁸ B.G. Burkett en G. Whitley, *Stolen Valor: How the Vietnam Generation Was Robbed of its Heroes and its History* (Dallas 1998) xxvi.

⁹ Ibidem.

¹⁰ Ibidem.

Vietnamveteraan altijd als getraumatiseerd slachtoffer naar voren komt in de media.¹¹ In de media zijn er genoeg Vietnamveteranen geweest die in interviews bij hebben gedragen aan dit beeld. Volgens Burkett zijn deze mannen echter lang niet altijd echte Vietnamveteranen. In zijn boek *Stolen Valor: How the Vietnam Generation Was Robbed of its Heroes and its History* ontmaskert hij verschillende nep-veteranen die journalisten en documentairemakers om de tuin hebben geleid. Één van de voorbeelden uit zijn boek is de CBS documentaire *The Wall Within* uit 1988. Met deze documentaire hoopte journalist Dan Rather aandacht te vestigen op PTSS door een aantal Vietnamveteranen hun gruwelijke ervaringen uit de oorlog te laten vertellen. Burkett vroeg echter de militaire dossiers van deze veteranen op en ontdekte dat sommige van hen helemaal geen Vietnamveteranen waren of gelogen hadden over hun ervaringen in Vietnam.¹² Sommigen hadden nooit in het leger gezeten, anderen waren wel militair maar waren nooit in Vietnam geweest, en een aantal was wel in Vietnam geweest maar overdreef hun ervaringen door te vertellen over veldslagen waar zij eigenlijk niet bij waren geweest. Naast de media droegen ook Vietnamveteranenorganisaties zoals VietNow en Vietnam Veterans of America (VVA) bij aan het verspreiden van het beeld van Vietnamveteranen als gebroken en beschadigde mannen. Zo publiceerde VietNow halverwege de jaren tachtig bijvoorbeeld een pamflet waarop verschillende 'feiten' werden gepresenteerd over Vietnamveteranen. Volgens dit pamflet was het volgende waar omtrent Vietnamveteranen:¹³

- Meer Vietnamveteranen hadden zelfmoord gepleegd dan dat er in Vietnam gedood waren.
- Een derde van de Vietnamveteranen was invalide. Zevenhonderdduizend Vietnamveteranen hadden psychische problemen.
- Onder Vietnamveteranen waren veel gevallen van alcoholisme, drugsverslaving en criminaliteit. Zevenduizend van hen zaten in de gevangenis, tweehonderdduizend zaten in hun proeftijd of waren op borgtocht uit.
- Veertig procent van de Vietnamveteranen was werkloos en 25% verdiende minder dan zeventuizend dollar per jaar.

¹¹ Ibidem.

¹² Ibidem.

¹³ Ibidem, 65.

Burkett stelt naast de media en de veteranenorganisaties ook de antioorlogsbeweging verantwoordelijk voor het vestigen van een negatief beeld van de Vietnamveteranen.

“The antiwar movement had painted Vietnam veterans as criminals.”¹⁴

Hoewel socioloog en Vietnamveteraan Jerry Lembcke net als Burkett gelooft dat er een geconstrueerd beeld bestaat van de Vietnamveteranen, gelooft hij niet dat dit het werk is van de antioorlogsbeweging. Volgens Lembcke is het geconstrueerde beeld van Vietnamveteranen namelijk gebruikt om de antioorlogsbeweging in de jaren zeventig, en ook ten tijde van de Golfoorlog, te ondermijnen. Veel Vietnamveteranen waren namelijk actief betrokken bij de antioorlogsbeweging in de jaren zeventig (waaronder Lembcke zelf als lid van Vietnam Veterans Against the War). Door Vietnamveteranen neer te zetten als criminelen en gestoorde individuen, werd deze beweging in diskrediet gebracht. De antioorlogsbeweging werd verder in diskrediet gebracht door de vestiging van het beeld dat Vietnamveteranen bij thuiskomst door activisten tegen de oorlog bespuugd werden – iets dat volgens Lembcke een *urban legend* is. De oorsprong van dit beeld ligt volgens Lembcke in 1969, in een propagandistische campagne van toenmalig president Richard Nixon om de antioorlogsbeweging tegen te gaan en de oorlog in Vietnam te verlengen.¹⁵ Nixon herdefinieerde de oorlog in Vietnam door de oorlog te presenteren alsof deze gevochten werd om de Amerikaanse soldaten in Vietnam terug naar huis te krijgen. In eerste instantie waren dit krijgsgevangenen – *Prisoners of War (POWs)*. De media bracht dusdanig uitvoerig verslag uit over de *POWs*, dat schrijver Jonathan Schell observeerde dat veel Amerikanen ervan overtuigd waren dat de Verenigde Staten oorlog voerden in Vietnam om hun *POWs* te bevrijden.¹⁶ Deze *support-the-troops* retoriek insinueerde dat wanneer iemand tegen de oorlog in Vietnam was, deze ook tegen de Amerikaanse soldaten was en, in het verlengde hiervan, ontrouw was aan de Verenigde Staten.¹⁷

Het beeld dat Vietnamveteranen terugkeerden in een verdeelde en vijandige maatschappij, wat Lembcke dus in zijn boek *The Spitting Image: Myth, Memory, and the Legacy of Vietnam* tegengaat, wordt door Willbur J. Scott juist bevestigd. Scott beschrijft in zijn boek *Vietnam Veterans Since the War: The Politics of PTSD, Agent Orange and The National Memorial* de strijd die Vietnamveteranen voerden na hun terugkeer van de oorlog in Vietnam. Doordat er zo veel controversie en verdeeldheid

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Lembcke, *The Spitting Image*, 94.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Ibidem.

heerste rond de oorlog in Vietnam, waren Vietnamveteranen zelf ook verdeeld. De manier waarop verschillende groepen, waaronder de veteranen zelf, de Vietnamveteranen en hun behoeften waarnamen was politiek gekleurd.¹⁸ In de ene groep werden Vietnamveteranen verwaarloosd en miskend omdat zij mee hadden gevochten in een 'foute' oorlog. In een andere groep werden de veteranen beschouwd als “gallant warriors” die in een “just war” hadden gestreden en vervolgens thuis ondermijnd werden door politici en antioorlogsactivisten.¹⁹ De publieke dimensie van het herintreden van Vietnamveteranen in de samenleving beslaat volgens Scott een aantal factoren, waaronder de kwestie van hoe men een oorlog herdenkt die men als verloren beschouwt. Daarnaast spelen ook oorlogswanddaden en de psychische gevolgen van oorlog op de militairen een rol.²⁰

De psychische gevolgen van de oorlog voor Amerikaanse soldaten werden door psychiater en onderzoeker Robert Jay Lifton onderzocht. Lifton had als psychiater bij de luchtmacht gewerkt tijdens de Koreaoorlog en had onderzoek gedaan naar slachtoffers van de Holocaust en Koreaanse *POWs*. Lifton was een fervent tegenstander van de oorlog in Vietnam. Hij riep mede psychiaters en therapeuten op om te protesteren tegen de oorlog. Hij was één van de eersten die suggereerden dat de oorlog in Vietnam ernstige psychische gevolgen zou hebben voor de Amerikaanse soldaten die daar vochten.²¹ Lifton ontwikkelde analytische en interpretatieve categorieën om de ervaringen van mensen die zwaar trauma hebben ondergaan te verklaren. Hij was ook één van de mensen die zich inzette voor de erkenning van posttraumatische stressstoornis toen hij zag dat de militairen die terugkeerden uit Vietnam meer moeite hadden met het herintreden in de maatschappij dan voorgaande veteranen. Problemen hebben met het herintreden had volgens hem te maken met de unieke psychische klachten waar de Vietnamveteranen mee te maken hadden. Liftons ideeën omtrent PTSS en Vietnamveteranen hebben een fundamentele invloed gehad op het erkennen van PTSS door de American Psychiatric Association (APA). Mede dankzij Lifton werd PTSS in 1980 opgenomen in het belangrijkste handboek van de psychiatrie: *DSM-III*. De eerdere editie van dit handboek, *DSM-II*, bevatte geen diagnostische naamgeving voor oorlogsneurose. Hier kom ik in Hoofdstuk 5: *Posttraumatische Stressstoornis* op terug. Lifton heeft ook bijgedragen aan het ontwikkelen van de therapieën voor PTSS en resocialisatie

¹⁸ Willbur J. Scott, *Vietnam Veterans Since the War: The Politics of PTSD, Agent Orange, and the National Memorial* (Oklahoma 1993) xvi.

¹⁹ *Ibidem*, xvi-xvii.

²⁰ *Ibidem*, xvii.

²¹ Burkett, *Stolen Valor*, 142.

die tegenwoordig nog toegepast worden in Vet Centers²² in de vorm van *rap groups*.²³ Deze *rap groups* hebben eenzelfde soort opzet als Alcoholics Anonymous bijeenkomsten. Veteranen komen in groepen bijeen, anoniem, om hun verhalen over de oorlog met elkaar te delen.

Het beeld dat deze zes auteurs zelf hebben van Vietnamveteranen, blijkt uiteen te lopen. Hoewel er overeenkomsten te vinden zijn in de kritiek die Burkett, Lembcke en Dean, Jr., hebben op het conventionele beeld van Vietnamveteranen (dat in de werken van Scott, Lifton en Nicosia naar voren komt), verschillen de critici onderling ook van elkaar. Dean, Jr., gelooft bijvoorbeeld dat de Vietnamveteraan een geromantiseerde held is geworden, terwijl Burkett ontwaard dat de Vietnamveteraan een slecht imago heeft gekregen dankzij de antioorlogsbeweging. Lembcke, daarentegen, stelt dat het negatieve beeld van Vietnamveteranen juist het gevolg is van pogingen door de autoriteiten om de antioorlogsbeweging te ondermijnen.

²² In de jaren tachtig opgericht door de federale overheid van de Verenigde Staten om Vietnamveteranen te behandelen voor psychische klachten.

²³ Walter Capps, 'Home From the War: Psychology of Survival' in: Walter Capps ed., *The Vietnam Reader* (New York 1991) 54-67, 54.

3. Welcome home?

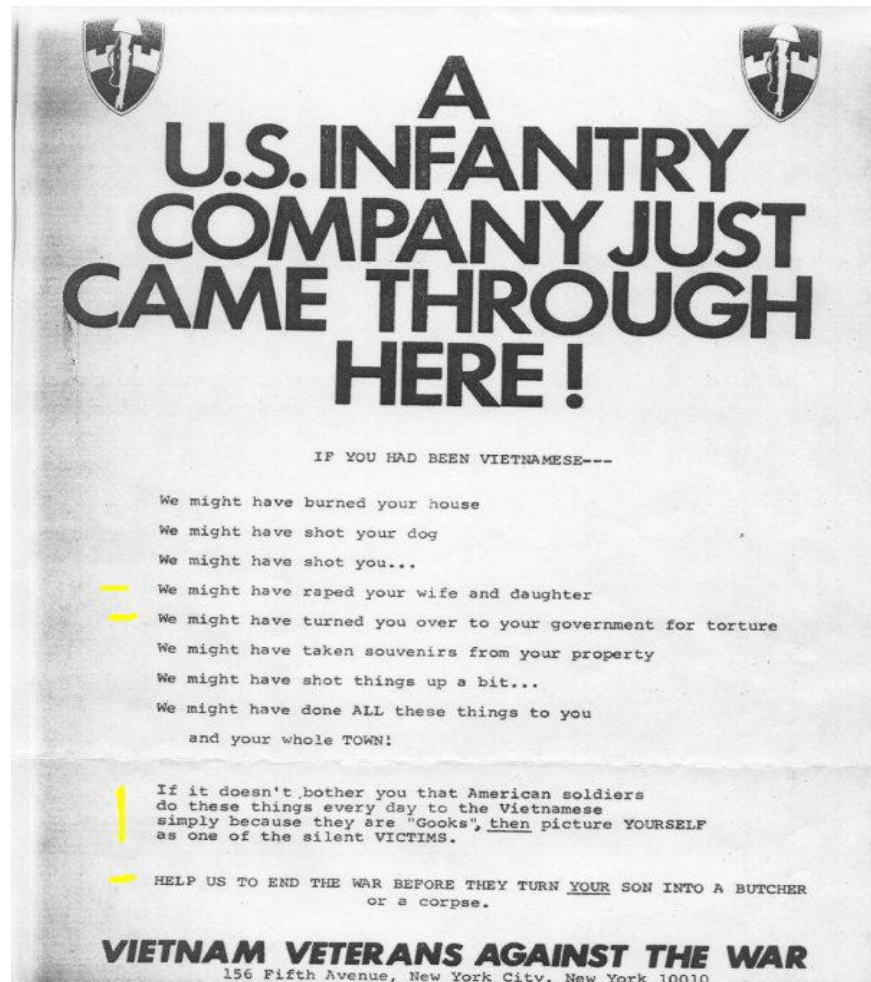
“Nothing has come easy for Vietnam veterans.”²⁴

Willbur J. Scott

In de jaren na hun thuiskomst hadden Vietnamveteranen volgens Willbur J. Scott moeite om een 'rechtvaardige' plek in de samenleving op te eisen. Als Vietnamveteraan, veteraan van een 'foute' oorlog, riep men vijandigheid of minachting bij anderen op.²⁵ Doordat de samenleving via de televisie

toegang had tot de beelden van de gruwelijkheden van de Vietnamoorlog, was men zich ook bewust van de wanddaden die in de oorlog gepleegd werden. Ongecensureerde beelden van de oorlog drongen de woonkamer binnen. De organisatie Vietnam Veterans Against the War (VVAW) hoopte door aandacht te vestigen op de gruwelijkheden van de oorlog, de steun voor de oorlog te ondermijnen.²⁶

Deze strategie riep bij mensen echter niet alleen een gevoel van afkeer voor de oorlog op. Volgens Scott leidde deze strategie er namelijk ook toe dat Vietnamveteranen veracht

Afbeelding 1: Door VVAW in september 1970 gebruikte poster om antioorlogssentiment op te wekken, (*The Winter Soldier Investigation*).

werden. Bij terugkomst in de Verenigde Staten ontvingen Vietnamveteranen daarom niet het warme welkom dat veteranen van de Tweede Wereldoorlog hadden ontvangen. De geprivilegieerde status die

²⁴ Scott, *Vietnam Veterans*, xvi.

²⁵ *Ibidem*, xviii.

²⁶ *Ibidem*.

oorlogsveteranen altijd hadden genoten binnen de Amerikaanse maatschappij, was er niet voor de Vietnamveteranen.²⁷

Zoals blijkt uit wat Scott schrijft over Vietnamveteranen, worden deze veteranen door het slechte onthaal bij hun thuiskomst gezien als anders van eerdere veteranen. Volgens Dean, Jr., zijn Vietnamveteranen echter niet anders dan andere veteranen. Hij stelt dat Vietnamveteranen, vergeleken bij voorgaande veteranen, niet buitengewoon verwaarloosd, buitengesloten of benadeeld werden na hun thuiskomst.²⁸ In vele opzichten is de Vietnamveteraan zelfs hetzelfde als andere veteranen. Dean, Jr., heeft het in zijn artikel over een *usual pattern* dat te vinden is in de periode na de thuiskomst van Amerikaanse oorlogsveteranen. Het einde van de oorlog werd volgens Dean, Jr., altijd gevolgd door een periode van verwaarlozing van veteranen. Veteranen voelden zich gefrustreerd en afgewezen, met als gevolg dat zij een identiteit ontwikkelden als afgezonderd en vaak bitter of zelfs vijandig tegenover de rest van de bevolking.²⁹ Dat Vietnamveteranen problemen ervoeren met het herintreden in de samenleving, was volgens Dean, Jr., dus heel normaal voor alle veteranen en niet uniek aan Vietnamveteranen.

Terwijl Scott en Dean, Jr., menen dat Vietnamveteranen bij hun terugkeer naar de Verenigde Staten een periode van vijandigheid of verwaarlozing ervoeren, uniek aan deze veteranen of niet, stelt Lembcke dat Vietnamveteranen geen vervelende thuiskomst hadden. Het idee dat Amerikaanse soldaten bespuugd en beledigd werden door activisten tegen de oorlog en verwaarloosd werden door de samenleving, is volgens Lembcke een *urban legend* die bedoeld was om de antioorlogsbeweging in diskrediet te brengen. Door het beeld naar buiten te brengen van Vietnamveteranen die bespuugd en beledigd werden door activisten tegen de oorlog, werd de antioorlogsbeweging neergezet als niet loyaal aan de Verenigde Staten. Lembcke schrijft dat volgens Barry Romo, hoofd van Vietnam Veterans Against the War in 1998, er geen historisch materiaal bestaat (bijvoorbeeld foto's) van incidenten waarop veteranen bespuugd zijn door activisten.³⁰ (Barry Romo is ook één van de Vietnamveteranen wiens interview ik in het laatste hoofdstuk gebruik). Tijdens de Golfoorlog zijn echter meerdere veteranen naar voren gekomen met het verhaal dat zij mishandeld en bespuugd waren door leden van de antioorlogsbeweging. Volgens Lembcke zijn dergelijke verhalen meestal onwaar gebleken of konden zij niet bevestigd worden.³¹ Het beeld van de bespuugde en verwaarloosde Vietnamveteraan zou

²⁷ Ibidem.

²⁸ Dean, Jr., 'The Myth', 60.

²⁹ Ibidem, 73.

³⁰ Lembcke, *The Spitting Image*, 3.

³¹ Ibidem, 6.

volgens Lembcke ook tijdens de Golfoorlog gebruikt zijn door politici om steun voor de oorlog te vergaren. Door terug te kijken op hoe Vietnamveteranen waren behandeld bij hun thuiskomst, maakten politici tijdens de Golfoorlog gebruik van een *never again* retoriek die steun voor de troepen zou genereren.

Afbeelding 2: Het beeld van de bespuigde Vietnamveteraan komt naar voren in een stripboek, (G.I. Joe Comic).

Volgens Lembcke hebben Vietnamveteranen dus niet het slechte welkom gehad dat veelal wordt gedacht. De antioorlogsbeweging zou volgens hem nauw betrokken zijn geweest bij activiteiten voor het welzijn van soldaten en veteranen, en veel soldaten en veteranen voegden zich zelfs bij de antioorlogsbeweging. Een voorbeeld hiervan is de Vietnam Moratorium Committee (VMC). De VMC zette zich in voor een einde aan de oorlog in Vietnam, samen met soldaten en veteranen.³² In een memo gericht aan kranten voor soldaten schreef de VMC in september 1969 het volgende:

“We are eager to have servicemen join our national campaign to maximize public pressure for peace. We are writing for your help in getting GIs to participate in a 'recurring moratorium' on 'business as usual.’”³³

In november van datzelfde jaar riep de Moratorium Commissie mensen op om militairen thuis uit te

³² Ibidem, 45.

³³ Ibidem.

nodigen voor Thanksgiving en Kerst. Ook riep de Commissie mensen op te doneren aan Veteranenziekenhuizen en steun te bieden aan de families van soldaten die de Kerst in Vietnam doorbrachten.³⁴ Dergelijke memo's en andere documenten ondermijnen het beeld dat de antioorlogsbeweging vijandig was tegen militairen en veteranen. Lembcke verwijst overigens ook naar wat veteranen zelf in polls van verschillende onderzoeken hebben laten weten over hun thuiskomst. Uit een onderzoek van de Senaat in 1971 bleek dat een minderheid van de Vietnamveteranen zich niet welkom voelde na hun terugkeer naar de Verenigde Staten:

“A U.S. Senate study, based on data collected in August 1971 by Harris Associates, found that 75 percent of Vietnamera veterans polled disagreed with the statement. 'Those people at home who opposed the Vietnam war often blame veterans for our involvement there.' Ninety-nine percent of the veterans polled described their reception by close friends and family as friendly, while 94 percent said their reception by people their own age who had not served in the armed forces was friendly. Only 3 percent of returning veterans described their reception as 'not at all friendly.'”³⁵

Daarnaast stelt Lembcke dat er genoeg documenten in archieven te vinden zijn die aantonen dat soldaten en veteranen de antioorlogsbeweging niet als vijandig ervoeren.³⁶ Persoonlijke brieven, brieven aan de redacties van (antioorlogs)publicaties, ondertekende antioorlogsadvertenties en de grootschalige deelname van soldaten en veteranen aan optochten en demonstraties tonen volgens Lembcke aan dat de antioorlogsbeweging niet als een bedreiging voor de belangen van militairen werd ervaren.³⁷ Dat het beeld dat gecreëerd werd door Nixon en zijn bestuur toch voet aan de grond heeft weten te krijgen, kan volgens Lembcke als volgt verklaard worden. De meerderheid van Vietnamveteranen keerde terug naar een samenleving wiens aandacht verdeeld was en wiens emoties uiteenliepen – deze samenleving was niet in staat om veteranen op het moment van hun terugkeer de aandacht te geven die zij nodig hadden. Hieruit komt het beeld naar voren dat Vietnamveteranen verwaarloosd werden.³⁸ (Het beeld dat bijvoorbeeld door Scott en Dean, Jr., beschreven wordt.) Daarnaast keerden de Vietnamveteranen ook terug naar een land dat verdeeld was over de oorlogspolitiek. Eind jaren zestig en begin jaren zeventig vonden er in de Verenigde Staten veel

³⁴ Ibidem.

³⁵ Ibidem, 75.

³⁶ Ibidem, 68.

³⁷ Ibidem.

³⁸ Ibidem, 77.

optochten, demonstraties en betogingen plaats. Opruiende retoriek leidde soms tot uitingen van geweld door zowel de mensen die voor als de mensen die tegen de oorlog waren.³⁹ Ruiten werden ingegooid, auto's werden omvergeduwd, mensen vochten op straat, arrestaties vonden plaats en studenten werden doodgeschoten door de National Guard⁴⁰. Wanneer men twintig jaar later terugkijkt op deze tijd, is het volgens Lembcke niet vreemd dat mensen zich herinneren dat Vietnamveteranen terugkeerden naar een verdeelde maatschappij die overheerst werd door woede. Echter, men herinnert zich twintig jaar later niet meer welke partij wie, wat, waarom, aandeed.⁴¹ Hoe het geweld en de vijandigheid uit deze periode herinnerd wordt, is afhankelijk van wie het verhaal vertelt.

“Depending on who is doing the remembering, and with what desired level of precision, the accuracy of detail might be less important than the overall portrayal of the hostility of the times; who was spitting on whom might be less important than the fact that someone *was* spitting on someone.”⁴²

Het propagandistische beeld van de mishandelde en miskende Vietnamveteraan die door Nixon, en ruim twintig jaar later door George Bush tijdens de Golfoorlog, werd gebruikt, is volgens Lembcke dus onwaar.⁴³

Hoewel Dean, Jr., kritiek heeft op het beeld dat de Vietnamveteranen vergeleken bij de veteranen van de Tweede Wereldoorlog een slecht onthaal hebben gehad, bevestigt hij het beeld van Scott dat Vietnamveteranen verwaarloosd werden na hun thuiskomst. Lembcke ontkent de slechte thuiskomst in zijn geheel en stelt dat het beeld van de bespuugde en verwaarloosde Vietnamveteraan een *urban legend* is. In de interviews in het laatste hoofdstuk zal naar voren komen wat een aantal veteranen zelf over hun thuiskomst te vertellen hebben.

³⁹ Ibidem.

⁴⁰ Hier verwijst Lembcke volgens mij naar de *Kent State shootings*. Op 4 mei 1970 schoten mannen van de *National Guard* vier studenten dood bij *Kent State University* tijdens een studentenprotest tegen de campagne in Cambodja die president Nixon op 30 april had aangekondigd.

⁴¹ Lembcke, *The Spitting Image*, 77.

⁴² Ibidem.

⁴³ Ibidem, 45.

4. Herintreden en re-integreren

Één aspect van het beeld van Vietnamveteranen is dat veel van hen dakloos zijn. In de eerder genoemde CBS documentaire *The Wall Within* [pagina 10 van deze scriptie] claimt Dan Rather dat een derde van alle daklozen Vietnamveteranen zijn.⁴⁴ Een onderzoek van de Veterans Administration⁴⁵ (VA) in de jaren negentig wees echter uit dat een derde van alle daklozen veteranen van álle oorlogen waren. Dit is volgens Burkett niet onredelijk gezien 40% van de mannelijke bevolking in de jaren tachtig veteranen waren.⁴⁶ Volgens Burkett is het beeld van dakloze Vietnamveteranen toch sterk aanwezig in de Amerikaanse psyche, omdat men deze dakloze veteranen regelmatig tegenkomt:

“Of all the mental images of Vietnam veterans in the American psyche, the homeless vet prevails because it is so frequently reinforced. Everybody who lives in a large city has seen bums at street corners holding signs that say something like 'Vietnam Vet: Homeless, Please Help.’”⁴⁷

Of deze daklozen daadwerkelijk Vietnamveteranen zijn, is volgens Burkett nog maar de vraag. Gedane

Afbeelding 3: Bedelaar in New York City 1998, (Kawther Salam).

onderzoeken naar het aantal dakloze Vietnamveteranen zijn volgens hem onbetrouwbaar, omdat niemand militaire dossiers van deze daklozen heeft opgevraagd.⁴⁸ Dakloosheid onder veteranen is op zich niets nieuws, zoals ook gebleken is uit het onderzoek van de VA, maar de veteranen van de Tweede Wereldoorlog en de Koreaoorlog zijn nooit zo met dakloosheid geassocieerd als dat de Vietnamveteranen dit zijn.⁴⁹ Verklaringen voor het hoge aantal dakloze Vietnamveteranen (of deze hoge aantallen waar zijn of niet) zijn hun hoge werkloosheid en hun psychische problemen.⁵⁰

Nicosia bevestigt in zijn boek het idee dat er een hoge werkloosheid heeft bestaan, en nog altijd bestaat, onder Vietnamveteranen. Toen Jimmy Carter in 1977 geïnaugureerd werd als president van de Verenigde Staten, had hij kenbaar gemaakt iets te

⁴⁴ Burkett, *Stolen Valor*, 317.

⁴⁵ De VA is een overheidsinstantie die zich o.a. ontfermt over uitkeringen en medische zorg voor veteranen.

⁴⁶ Burkett, *Stolen Valor*, 317.

⁴⁷ Ibidem, 310.

⁴⁸ Ibidem, 317.

⁴⁹ Ibidem, 310.

⁵⁰ Ibidem, 311.

willen doen aan de werkloosheid onder veteranen. Door middel van zijn HIRE (Help through Industry Retraining and Employment) programma wou hij trainingsprogramma's op zetten voor Vietnamveteranen, met als doel 200,000 Vietnamveteranen aan een baan te helpen.⁵¹ Nicosia wijst er echter op dat aan het eind van Carters eerste jaar als president, werkloosheid onder Vietnamveteranen 10% was gestegen.⁵² Uit een onderzoek in Cleveland, Ohio, bleek zelfs dat 40% van de gevechtsveteranen geen werk had.⁵³ Van de \$140 miljoen die beschikbaar was gesteld voor het creëren van trainingsprogramma's voor Vietnamveteranen, was slechts een fractie daadwerkelijk geïnvesteerd. In maart 1978 had HIRE slechts 200 Vietnamveteranen weer aan een baan geholpen.⁵⁴

Dean, Jr., stelt echter dat het lang niet zo slecht gesteld was met de werkloosheid onder Vietnamveteranen als vaak gedacht wordt. In de jaren zestig, het hoogtepunt van de Amerikaanse betrokkenheid in Vietnam, waren de verhalen over de thuiskomst en herintreding van Vietnamveteranen in de samenleving volgens Dean, Jr., positief. In 1968 schreef de *New York Times* dat terugkerende militairen sneller een baan konden vinden dan de afgelopen tien jaar mogelijk was geweest.⁵⁵ Sommige mensen dachten zelfs dat de Vietnamveteranen geen gebruik zouden maken van de G.I. Bill voor onderwijs, omdat zij zo makkelijk aan een baan konden komen. Toch is het beeld ontstaan dat Vietnamveteranen in de decennia na de oorlog veelal werkloos waren. Volgens Dean is dit te wijten aan de demobilisatie die plaatsvond tussen 1970 en 1972. Met het terugtrekken uit Vietnam in 1970 werden er op korte termijn ongeveer één miljoen militairen uit dienst gelaten. Dit viel samen met het moment waarop Nixon zijn *cool down* beleid voor de economie begon, waarbij een hogere ratio van werkloosheid geaccepteerd zou worden in een poging inflatie te 'bekoelen'. Het gevolg hiervan was dat de werkloosheid toenam op hetzelfde moment dat het hoogste aantal Vietnamveteranen terugkeerde naar de arbeidsmarkt.⁵⁶ Hoewel het in de jaren zestig nog maar de vraag was of Vietnamveteranen gebruik zouden maken van de G.I. Bill, was er begin jaren zeventig veel aandacht voor de hoge werkloosheid onder deze veteranen. Hiermee werd het beeld van de werkloze Vietnamveteraan gevestigd, zoals ook naar voren komt in wat Nicosia over het HIRE programma schrijft. Echter, tegen 1973 waren de Vietnamveteranen alweer opgenomen in de economie en was werkloosheid onder hen in verhouding ongeveer gelijk aan de werkloosheid onder de rest van de bevolking.⁵⁷

⁵¹ Gerald Nicosia, *Home to War: A History of the Vietnam Veterans' Movement* (2004) 371.

⁵² Ibidem.

⁵³ Ibidem.

⁵⁴ Ibidem.

⁵⁵ Dean, Jr., 'The Myth', 61.

⁵⁶ Ibidem, 61-62.

⁵⁷ Ibidem, 62.

Ook Burkett betoogt dat Vietnamveteranen het er niet slecht vanaf hebben gebracht na de oorlog. In 1987 deed het Centers for Disease Control (CDC) onderzoek naar hoe Vietnamveteranen het er vanaf hadden gebracht na de oorlog. Voor dit onderzoek, genaamd 'The Vietnam Experience Study', selecteerden onderzoekers op willekeurige wijze vijftienduizend veteranen die tussen 1965 en 1971 in dienst waren gegaan. De helft hiervan had in Vietnam gediend, de andere helft had elders gediend. Uit het onderzoek bleek dat meer dan 90% van beide groepen een baan had, en dat maar weinig van deze veteranen in de gevangenis of in een andere inrichting zat.⁵⁸ Dit onderzoek weerlegde het stereotype dat Vietnamveteranen door psychische problemen geen vaste baan konden houden of vaak in de gevangenis belandden.

“We're not trying to minimize the importance of the severity of psychological problems,' said CDC epidemiologist Scott Wetterhall in 1988. 'But in the vast majority of cases, the facts do not support the stereotypes.’”⁵⁹

Een ander onderzoek waar Burkett naar verwijst, werd in 1980 gepubliceerd door Louis Harris and Associates Inc. onder de titel 'Myths and Realities: A Study of Attitudes Toward Vietnam era Veterans'. Dit onderzoek wees uit dat Vietnamveteranen toentertijd over het algemeen een hoger inkomen hadden dan niet-Veteranen.⁶⁰

Volgens Dean, Jr., en Burkett viel de werkloosheid onder Vietnamveteranen dus wel mee. Nicosia wijst er echter op dat niet alleen Carters HIRE programma een teleurstelling voor veteranen was. Volgens Nicosia “blunderde” Carter namelijk ook op het gebied van onderwijs voor veteranen.⁶¹ In Oktober 1977 keurde de Senaat de G.I. Bill Improvement Act goed. Deze Improvement Act zou ervoor zorgen dat veteranen een hogere bijdrage kregen om onderwijs te kunnen volgen. Deze Improvement Act werd echter niet geaccepteerd door de House Veterans' Affairs Committee. Twee leden van deze Committee, Tiger Teague en voorzitter Ray Roberts, schreven een alternatief, die door Carter werd ondertekend en vervolgens werd ingevoerd.⁶² De aanpassingen die Teague en Roberts hadden gemaakt, creëerden volgens Nicosia een leenstelsel bij de VA voor veteranen. Dit leenstelsel was volgens Nicosia eigenlijk een duplicaat van de leningen die voor veteranen al beschikbaar waren

⁵⁸ Burkett, *Stolen Valor*, 66.

⁵⁹ Ibidem.

⁶⁰ Ibidem, 72.

⁶¹ Nicosia, *Home to War*, 371.

⁶² Ibidem, 372-373.

bij federale instanties.⁶³ Toch was het volgens Dean, Jr., niet slecht gesteld met de onderwijsmogelijkheden voor Vietnamveteranen. In 1977, het jaar dat de G.I. Bill Improvement Act werd ingevoerd, had meer dan 64% van de Vietnamveteranen gebruik gemaakt van de G.I. Bill om hoger onderwijs te volgen. Hiermee waren zij volgens Dean, Jr., de meest geschoolde veteranen in de Amerikaanse geschiedenis.⁶⁴ Verder bleek uit het eerder genoemde onderzoek 'Myths and Realities' dat Vietnamveteranen over het algemeen vaker *post-high school* onderwijs hebben genoten dan hun gelijken.⁶⁵

Hoewel Nicosia stelt dat Vietnamveteranen het er slecht vanaf hebben gebracht in de decennia na de oorlog, kan beargumenteerd worden dat Vietnamveteranen het er vrij goed vanaf hebben gebracht. Vietnamveteranen hebben volgens Dean, Jr., meer onderwijs genoten dan andere veteranen en Burkett toont aan dat Vietnamveteranen in een vergelijkbare economische toestand verkeerden als andere veteranen. Daarbij zouden Vietnamveteranen rond 1980 meer verdiend hebben dan niet-Veteranen.

⁶³ Ibidem, 372.

⁶⁴ Dean, Jr., 'The Myth', 64 en 67.

⁶⁵ Burkett, *Stolen Valor*, 72.

5. Posttraumatische stresstoornis

“Many Americans today 'know' that GIs were mistreated upon their return from Vietnam. Their images of Vietnam veterans run from the hapless sad sack to the freaky serial killer; for them, post-traumatic stress disorder is a virtual synonym for the Vietnam veteran.”⁶⁶

Jerry Lembcke

In september 1969 interviewde maatschappelijk werkster Sarah Haley een Vietnamveteraan in het Boston Veterans Administration (VA) Hospital. De veteraan vertelde haar dat hij slecht sliep, nachtmerries had en angstig was omdat hij getuige was geweest van het uitmoorden van vrouwen en kinderen in het dorp My Lai in Vietnam. Hij was bang dat de soldaten die hij de vrouwen en kinderen had zien vermoorden, achter hem aan zouden gaan om hem het zwijgen op te leggen. Toen Haley verslag uitbracht van het interview bij haar collega's, ontdekte ze dat de *Diagnostic and Statistical Manual* van de American Psychiatric Association onlangs was gerecidiveerd en dat de nieuwe versie, *DSM-II* (1968), niet langer *gross stress reaction*⁶⁷ als oorlogsneurose erkende. *DSM-II* bevatte geen diagnostische naamgeving voor gevallen als die van de veteraan die zij had geïnterviewd.⁶⁸

“This version did not include any mention of combat-related disorders, lumping such things under headings like 'inability to adjust to adult life.' Emotional trauma or distress during or after battle came under the standard diagnosis of depression, schizophrenia, and other mental illness.”⁶⁹

Ten gevolge hiervan classificeerden haar collega's de veteraan als paranoïde schizofreen.⁷⁰ In de jaren die volgden, werkte Haley samen met de psychiaters Chaim Shatan en Robert Lifton om oorlogsneurose terug in de *DSM* te krijgen. In 1980 werd posttraumatische stresstoornis opgenomen in de *DSM-III*.

Volgens psychiater Robert Jay Lifton zijn Vietnamveteranen anders dan de veteranen van voorgaande Amerikaanse oorlogen. Vietnamveteranen zouden afgekeerd zijn van de samenleving.⁷¹

⁶⁶ Lembcke, *The Spitting Image*, 86.

⁶⁷ Deze term werd gebruikt voor soldaten uit de Tweede Wereldoorlog die langdurige psychische klachten overhielden aan hun ervaringen in de oorlog.

⁶⁸ Lembcke, *The Spitting Image*, 105.

⁶⁹ Burkett, *Stolen Valor*, 140.

⁷⁰ Lembcke, *The Spitting Image*, 105.

⁷¹ Robert Jay Lifton, 'Home From the War: Psychology of Survival' in: Walter Capps ed., *The Vietnam Reader* (New York 1991) 54-67, 54.

Daarnaast zouden Vietnamveteranen ook meer psychische problemen hebben. Veel Vietnamveteranen hadden in de jaren na de oorlog in Liftons *rap groups* aangegeven psychologische hulp nodig te hebben, maar klopten niet aan bij de VA omdat zij deze associeerden met de regering die hun naar Vietnam stuurde. Ook waren zij van mening dat de artsen van de VA hun psychische klachten niet met de oorlog in verband zouden brengen, maar zouden afdoen als een persoonlijk probleem (waardoor de veteranen geen uitkering zouden ontvangen van de VA, voor een uitkering moeten klachten namelijk dienst gerelateerd zijn).⁷² De veteranen en Lifton geloofden echter dat de psychische problemen van de veteranen voortkwamen uit hun oorlogservaringen in Vietnam.

“Beyond just being young and having been asked to fight a war, these men have a sense of violated personal and social order, of fundamental break in human connection, which they relate to conditions imposed upon them by the war in Vietnam.”⁷³

Volgens Gerald Nicosia was het lastig voor psychiaters zoals Lifton en Shatan om mensen te overtuigen van de overvloed van de psychische problemen die Vietnamveteranen ondervonden. Reden hiervoor was volgens hem dat het Pentagon en de VA ontkenden dat dergelijke problemen bestonden.⁷⁴ In de jaren zestig stelde het Pentagon zelfs dat de Vietnamoorlog minder gevallen van psychiatrische klachten voortbracht dan voorgaande oorlogen hadden gedaan.⁷⁵ Nicosia stelt echter dat deze stelling gebaseerd was op het aantal veteranen die zichzelf aanmeldden voor psychiatrische observatie en het aantal dat permanent ongeschikt werd verklaard vanwege psychische klachten. Er werd hierbij geen rekening gehouden met het feit dat veel veteranen pas enkele tijd na hun uitdiensttreding psychische klachten kregen.⁷⁶ Doordat het Pentagon erop stond dat Vietnamveteranen over het algemeen psychisch in orde waren, ontnam het Pentagon deze veteranen de mogelijkheid om psychologische hulp te krijgen bij VA ziekenhuizen en klinieken. De VA had namelijk altijd aandoeningen behandeld die tijdens militaire dienst waren ontstaan of die het gevolg waren van militaire dienst. De psychische problemen die Vietnamveteranen ervoeren, werden door de regering niet in verband gebracht met de Vietnamoorlog, waardoor de VA weigerde de veteranen te behandelen. De paradox die hiermee ontstond – de officieel onzichtbare maar toch klaarblijkelijk bestaande “psychologische verwonding”

⁷² Ibidem.

⁷³ Ibidem, 55.

⁷⁴ Nicosia, *Home to War*, 175.

⁷⁵ Ibidem.

⁷⁶ Ibidem, 176.

van Vietnamveteranen – vond volgens Nicosia zijn oorsprong in geld.⁷⁷ Door behandeling te beperken tot alleen de fysieke aandoeningen, zou de VA miljoenen Dollars bespaard hebben.⁷⁸

Net als Lifton en Nicosia gelooft Scott dat de Vietnamoorlog veel veteranen voortbracht met psychische problemen. Hij schrijft dat de Vietnamoorlog een hogere *wounded-to-killed ratio* had dan voorgaande oorlogen, en dat het gevolg van deze hoge ratio was dat er uit de oorlog een groot aantal getraumatiseerde en invalide veteranen voortkwam.⁷⁹ Volgens Scott zagen veel onderzoekers gedurende de oorlog in dat de Vietnamoorlog andere effecten had op soldaten dan voorgaande oorlogen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog en de Koreaoorlog steeg bijvoorbeeld het aantal gevallen van oorlogsneurose wanneer de oorlog intensiverde. Wanneer de militairen van deze oorlogen weer terugkeerden naar de Verenigde Staten, nam het aantal gevallen van oorlogsneurose af. Dit patroon was in de Vietnamoorlog omgekeerd. Volgend medische statistieken waren er relatief weinig gevallen van oorlogsneurose tijdens de gevechten in Vietnam zelf, maar namen psychische klachten bij thuiskomst sterk toe.⁸⁰

Het idee dat Vietnamveteranen kampten met psychische problemen kwam ook naar voren in een onderzoek van Lynn R. August en Barbara A. Gianola, waarin de psychische problemen van Zuidoost Aziatische vluchtelingen werden vergeleken met die van Vietnamveteranen. In 1987 publiceerden zij het artikel 'Symptoms of War Trauma Induced Psychiatric Disorders: Southeast Asian Refugees and Vietnam Veterans' waarin hun bevindingen werden gepresenteerd. Net als Scott, Nicosia en Lifton waren August en Gianola van mening dat grote aantallen Vietnamveteranen psychische klachten overhielden aan hun oorlogservaringen. Net als Scott, Nicosia en Lifton geloofden August en Gianola ook dat de factoren die hierin een rol speelden, uniek waren voor Vietnamveteranen: een vijand die een guerrillaoorlog voerde, oorlogsgeweld tegenover vrouwen en kinderen die samenwerkten met de vijand en het getuige zijn van/participeren in oorlogswandaden.⁸¹ De psychische problemen die Vietnamveteranen ondervonden, vielen volgens August en Gianola onder de diagnose PTSS.⁸² Deze veteranen werden volgens hen o.a. gekenmerkt door een lage tolerantie, wantrouwen, gebrek aan hechting, geheugenproblemen, relatieproblemen en suïcidale gedachten.⁸³ August en Gianola verwijzen in hun artikel naar de in het vorige hoofdstuk genoemde 'Vietnam Experience Study' (uitgevoerd door

⁷⁷ Ibidem, 179.

⁷⁸ Ibidem.

⁷⁹ Scott, *Vietnam Veterans*, 9.

⁸⁰ Ibidem.

⁸¹ Lynn R. August en Barbara A. Gianola, 'Symptoms of War Trauma Induced Psychiatric Disorders: Southeast Asian Refugees and Vietnam Veterans', *International Migration Review* 21 (1987) 820-832, 820.

⁸² Ibidem, 821.

⁸³ Ibidem, 823.

het CDC in 1987). Uit dit onderzoek bleek dat het sterftecijfer van Vietnamveteranen in de periode na hun militaire dienst zeventien procent hoger lag dan dat van andere oorlogsveteranen.⁸⁴ Het artikel 'Deadly Aftermath for Vietnam Veterans' in het tijdschrift *Science News* uit 1987 gaat verder in op het onderzoek van het CDC. In het onderzoek werden de sterftecijfers van 9.324 Vietnamveteranen vergeleken met de sterftecijfers van 8.989 veteranen die op hetzelfde moment in Korea, West-Duitsland of de Verenigde Staten gelegerd waren. De groep Vietnamveteranen had niet alleen een hoger sterftecijfer: er kwamen 72% meer zelfmoordgevallen voor dan in de niet-Vietnamveteranen groep.⁸⁵ Het relatief hoge sterftecijfer en het aantal zelfmoordgevallen konden het gevolg zijn van PTSS.⁸⁶

Het idee dat het zelfmoordgehalte onder Vietnamveteranen hoog is, bestaat al sinds de jaren tachtig. Halverwege de jaren tachtig publiceerde VietNow, die overigens één van de eerste Vietnamveteranenorganisaties was die een subsidie ontving van de VA voor het behandelen van psychische klachten, een pamflet waarop stond dat er meer Vietnamveteranen zelfmoord hadden gepleegd dan dat er Amerikaanse soldaten in Vietnam waren gedood.⁸⁷ Volgens Burkett was dit zeker niet het geval. Uit een ander onderzoek van het CDC in 1988 werd het zelfmoordpercentage van Vietnamveteranen namelijk op 0,13% geschat, wat binnen het bestek van het zelfmoordpercentage van de algemene bevolking lag. Ongeveer 9.000 Vietnamveteranen zouden zelfmoord gepleegd hebben, niet de honderdduizend die nog weleens in de media aangehouden werd. In de documentaire *The Wall Within* werd dit aantal bijvoorbeeld ook aangehouden.⁸⁸

Burkett stelt Lifton en zijn mede-antioorlogsactivisten verantwoordelijk voor het verspreiden van dit beeld van Vietnamveteranen. Door het idee te verspreiden dat de meeste Vietnamveteranen PTSS hadden, promoten Lifton en anderen namelijk ook het concept dat veel van deze veteranen suïcidaal waren, waarbij de media hierin meegingen.⁸⁹ Onderzoekers van het Center for Environmental Health and Injury Control besloten in 1988 onderzoek te doen naar de hoge aantallen zelfmoorden die door de media naar buiten waren gebracht. Zij kwamen tot de conclusie dat het aantal zelfmoorden onder Vietnamveteranen slechts rond de 9.000 lag, wat overeenkwam met het onderzoek van het CDC. Daarnaast stelden zij ook dat de rapporten over de hoge zelfmoordantallen onder Vietnamveteranen die door de media werden gebruikt, niet gebaseerd waren op de gegevens van werkelijke registers van

⁸⁴ Ibidem.

⁸⁵ B. Bower, 'Deadly Aftermath for Vietnam Veterans', *Science News* 131 (1987) 117, 117.

⁸⁶ Ibidem.

⁸⁷ Burkett, *Stolen Valor*, 65.

⁸⁸ Ibidem, 303.

⁸⁹ Ibidem, 304.

sterfte onder Vietnamveteranen.⁹⁰

Dat Vietnamveteranen en masse zelfmoord pleegden valt dus te betwisten, maar de rol die PTSS heeft opgeëist in het beeld rond Vietnamveteranen ligt gecompliceerd. Lembcke betoogt in zijn boek dat PTSS een sociaal geconstrueerde diagnostische categorie was die afbreuk deed aan het imago van Vietnamveteranen en daarmee de antioorlogsbeweging in diskrediet bracht. Op 21 augustus 1972 stond er op de voorpagina van de *New York Times* een artikel over de psychische klachten van Vietnamveteranen. In dit artikel werden Vietnamveteranen binnen het kader van de psychische gezondheidszorg geplaatst en werden zij 'gelabeld':

“The men who suffer post-Vietnam syndrome are not dramatically ill. They do not go berserk or totally withdraw. Instead they are bewildered, disillusioned, unable to cope.”⁹¹

Volgens Lembcke was dit artikel bedoeld om de lezer van een interpretatief kader te voorzien waarmee deze de artikelen die de rest van de week gepubliceerd werden, zou kunnen begrijpen. Die week vond namelijk de Republican Party's National Convention plaats, waar dertienhonderd Vietnamveteranen en nog eens duizend antioorlogsactivisten samenkwamen om te protesteren tegen president Nixons voortzetting van de oorlog in Vietnam.⁹² Lembcke schrijft dat o.a. de *New York Times* Vietnamveteranen die week stigmatiseerde met artikelen over psychische problemen. Deze artikelen waren volgens Lembcke bedoeld om lezers te laten zien dat wat de Vietnamveteranen bij de National Convention aan het doen waren, het gevolg was van hun psychische problemen. Deze psychische problemen waren volgens de artikelen niet het gevolg van de oorlog die deze veteranen gevochten hadden, maar van hun ervaringen bij hun terugkeer naar de Verenigde Staten.⁹³ De schrijver van het bovengenoemde *New York Times* artikel schreef dat de oorlog in Vietnam het laagste aantal psychische slachtoffers kende in de geschiedenis van de moderne Amerikaanse oorlogsvoering. Volgens deze journalist kregen Vietnamveteranen nadat zij terug waren gekeerd naar de Verenigde Staten pas te maken met psychische klachten in de vorm van het Post-Vietnam Syndrome (PVS). Voordat PTSS erkend werd, werden de psychische klachten van Vietnamveteranen geschaard onder PVS. PVS werd toegekend aan zowel het trauma van oorlog als het isoleren van veteranen bij hun thuiskomst, waardoor de *New York Times* volgens Lembcke vrij spel had om een bepaald beeld van Vietnamveteranen neer te

⁹⁰ Ibidem, 306.

⁹¹ Lembcke, *The Spitting Image*, 102.

⁹² Ibidem, 104.

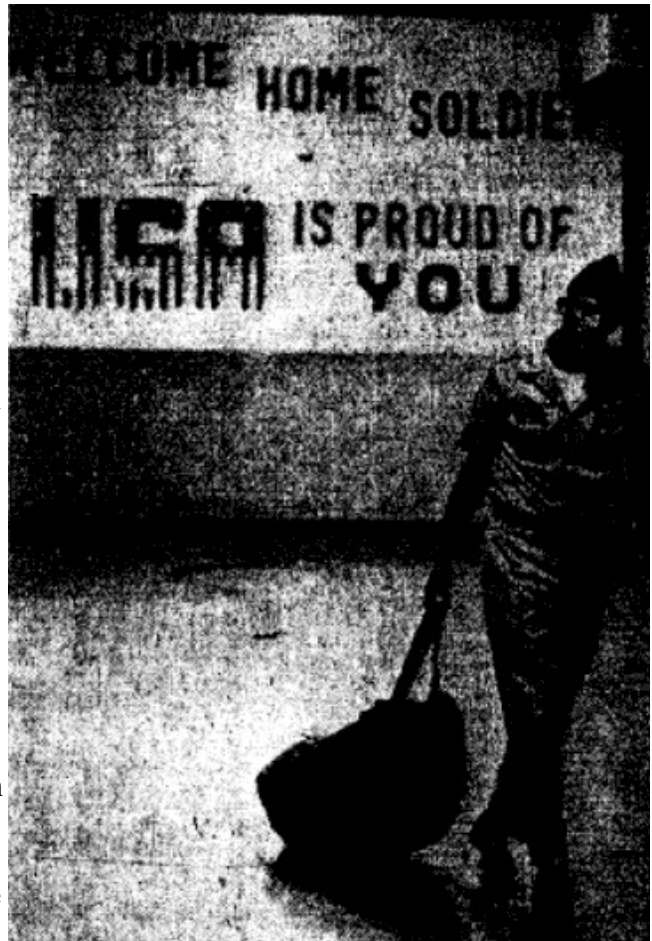
⁹³ Ibidem.

zetten in artikelen.⁹⁴ De *New York Times* suggereerde in artikelen dat de leeftijdsgenoten en andere *peers* van Vietnamveteranen, de veteranen zich zodanig schuldig hadden laten voelen, dat zij PVS ontwikkelden. Lembcke ziet hierin een beschuldig tegenover de antioorlogsbeweging.

“The inference that it was their peers who were responsible for the guilt-tripping of veterans was, of course, a thinly veiled accusation aimed at the anti-war movement.”⁹⁵

Lembcke stelt dat na de erkenning van PTSS, autoriteiten het radicale politieke gedrag van Vietnamveteranen konden labelen als een ziekte, waardoor deze veteranen tegenover het Amerikaanse publiek in diskrediet werden gebracht.⁹⁶ De oorlog in Vietnam was overigens al voorbij toen PTSS werd opgenomen in de *DSM-III*.

Terwijl Lembcke betoogt dat PTSS en de voorganger PVS door de autoriteiten gebruikt werden om de antioorlogsbeweging te ondermijnen, stelt Dean, Jr., dat het de antioorlogsbeweging zelf was die het beeld van de getraumatiseerde, psychisch verwonde Vietnamveteraan gebruikte. Volgens Dean, Jr., creëerde de antioorlogsbeweging dit beeld van de Vietnamveteraan tussen 1969 en 1973. Door te laten zien dat de oorlog in Vietnam psychologische schade

Afbeelding 4: Foto op de voorpagina van de *New York Times* van 21 augustus 1972, (*New York Times*).

toebracht aan Amerikaanse soldaten, hoopte de beweging steun te krijgen tegen de oorlog.⁹⁷ Burkett heeft hier een gelijksoortige kijk op. Volgens hem heeft de strijd om de erkenning van PTSS, gevoerd door psychiaters en antioorlogsactivisten, bijgedragen aan het beeld van Vietnamveteranen als mensen met psychische problemen. Hij heeft in het bijzonder kritiek op Lifton, waarbij zijn beschrijvingen en verwijzingen naar Lifton vrij subjectief zijn:

⁹⁴ Ibidem.

⁹⁵ Ibidem.

⁹⁶ Ibidem, 110.

⁹⁷ Dean, Jr., 'The Myth', 68.

“In the popular media and in professional journals, Robert Lifton tirelessly spread the word that Vietnam veterans would prove to be a national nightmare.”⁹⁸

Hoewel Lifton inderdaad waarschuwde dat de oorlog een generatie veteranen zou voortbrengen die meer psychische klachten zouden ondervinden dan voorgaande veteranen, is de term 'national nightmare' voor zover ik weet niet genoemd. Wél suggereerde Lifton dat Vietnamveteranen geneigd waren gewelddadig gedrag te vertonen en dat het onvoorspelbaar was wanneer dergelijk gedrag tot uiting zou komen.⁹⁹ Dit komt overeen met het 'tijdbombeeld' dat aan Vietnamveteranen kleeft: alle psychische klachten hopen zich op, totdat deze op een dag onverwachts tot een gewelddadige uitbarsting leiden.

Afbeelding 5: Onderdeel van de cartoon 'Disrespecting the Vietnam Vet', (Ventura County Star, 2004).

“Some are likely to seek continuing outlets for a pattern of violence to which they have become habituated, whether by indulging in antisocial or criminal behavior – almost in the fashion of mercenaries – offering their services to the highest bidder,' Lifton said. 'Sometimes disturbances may not be evident for five or eight or ten years.’”¹⁰⁰

Dat het beeld van de gestoorde veteraan aan Vietnamveteranen is blijven hangen, is volgens Burkett dus te danken aan Lifton. Door middel van o.a. de Winter Soldier Investigation probeerde Lifton Vietnamveteranen het imago te geven van soldaten die het slachtoffer waren geworden van een oorlog die hen tot oorlogsmisdadigers had gemaakt. De Winter Soldier Investigation werd gehouden in Detroit in januari 1971. Tijdens dit onderzoek vertelden veteranen over de oorlogsmisdaden die zij hadden begaan of waarvan zij getuige waren geweest. Door het Amerikaanse publiek te choqueren met gruwelijke oorlogsmisdaden, diende de Winter Soldier Investigation om het publiek druk te laten zetten op politici om de oorlog tot een eind te brengen.¹⁰¹

⁹⁸ Burkett, *Stolen Valor*, 143.

⁹⁹ Ibidem.

¹⁰⁰ Ibidem.

¹⁰¹ Ibidem, 144.

Deze strategie werd volgens Scott o.a. aangehouden door de VVAW.¹⁰² Door aandacht te vestigen op de Amerikaanse militaire wandaden in Vietnam, hoopte de VVAW het Amerikaanse beleid in Vietnam te ondermijnen. Zoals eerder genoemd maakte dit volgens Scott niet alleen gevoelens los over het Amerikaans beleid in de oorlog, maar riep deze strategie ook op tot verachting van militairen en Vietnamveteranen. Terwijl Lifton volgens Burkett met de Winter Soldier Investigation Vietnamveteranen een slachtofferrol probeerde toe te kennen, stelt Scott dat dit onderzoek als onbedoeld gevolg had dat Vietnamveteranen veracht werden.

“Even those in sympathy with what VVAW was trying to accomplish sometimes found it difficult to accept and make sense of the stories without despising those who reported them.”¹⁰³

De Winter Soldier Investigation bleek echter vol te zitten met Vietnamveteranen die eigenlijk geen veteranen waren, of in ieder geval nooit in Vietnam waren geweest.¹⁰⁴ Volgens Burkett koos Lifton voor dit onderzoek geen willekeurige selectie van Vietnamveteranen, maar koos hij bewust voor veteranen die tegen de oorlog in Vietnam waren. Dit deed hij zijn antioorlogsstandpunt kracht bij te zetten.

“Lifton would later admit that his information did not come from a random sample of Vietnam vets. [...] Lifton wanted the ones with an antiwar position, men who could be public advocates by horrifying the American public, who would then urge the politicians to end the war.”¹⁰⁵

Burkett wijst erop dat zelfs voordat de meeste Vietnamveteranen terug waren gekeerd naar de Verenigde Staten, Lifton al besloten had dat zij psychische klachten zouden ondervinden.¹⁰⁶ In de *Washington Post* van 3 mei 1969 stond namelijk al een uitspraak van Lifton waarin hij zei dat het moeilijk was voor militairen om terug te keren naar de Verenigde Staten, omdat de oorlog erg onpopulair was en zij een schuldgevoel hadden over hun participatie in de oorlog. De reden dat Vietnamveteranen dit schuldgevoel ondervonden, was volgens Lifton omdat de oorlog immoreel was.¹⁰⁷ Het was volgens Lifton dan ook belangrijk dat Vietnamveteranen in therapie zich konden uitspreken

¹⁰² Scott, *Vietnam Veterans*, 19.

¹⁰³ Ibidem.

¹⁰⁴ Burkett, *Stolen Valor*, 144.

¹⁰⁵ Ibidem.

¹⁰⁶ Ibidem, 145.

¹⁰⁷ Ibidem.

over hun schuldgevoel. Dean, Jr., wijst er echter op dat de therapeutische *rap groups* die Lifton opzette in de Vet Centers, stimuleerden dat Vietnamveteranen met verhalen over oorlogsmisdaden aan kwamen zetten. Volgens het model van de *rap group* leden Vietnamveteranen per definitie aan een schuldgevoel over het participeren in de oorlog. Vietnamveteranen moesten dan ook deelnemen aan deze *rap groups* om hun schuldgevoel te kunnen verwerken. Het gevolg van deze opzet van therapie was dat de problemen van Vietnamveteranen overdreven en opgeblazen werden, waarbij er voor de Vietnamveteranen die geen schuldgevoel ondervonden, geen aandacht was.¹⁰⁸ Het vertellen over gruweldaden in Vietnam werd volgens Dean, Jr., het equivalent van de oorlogsverhalen uit de Tweede Wereldoorlog. In de jaren zeventig gaven sommige Vietnamveteranen zelfs aan dat zij deel hadden genomen aan oorlogsmisdaden in Vietnam, terwijl er bewijs was dat zij dit niet hadden gedaan. Deze Vietnamveteranen wilden met hun verhalen over oorlogsmisdaden de aandacht van de antioorlogsbeweging op zichzelf vestigen en daarmee een gevoel van solidariteit verkrijgen.¹⁰⁹ Een van de mensen die Dean, Jr., in zijn artikel bespreekt, George Rosen, suggereert zelfs dat het mogelijk is dat Vietnamveteranen PTSS en andere vormen van abnormaal gedrag omarmen.¹¹⁰

Terwijl Lifton samen met anderen erkenning probeerde te krijgen voor de psychologische problemen van Vietnamveteranen, waren er ook partijen die hier een andere kijk op hadden. Burkett wijst erop dat psychiaters die buiten de antioorlogsbeweging stonden¹¹¹, niet van mening waren dat Vietnamveteranen problemen hadden met hun herintrede in de maatschappij.¹¹² Volgens de militaire psychiater H.S. Bloch hadden de soldaten die worstelden met de moraliteit van gevechten al psychologische problemen die bestonden voordat zij in Vietnam aankwamen.¹¹³ Lifton heeft echter Blochs geloofwaardigheid in twijfel getrokken. Zijn kritiek op Bloch was dat Bloch overtuigd was van het succes van de psychiatrie in het behelzen van oorlogsneurose op het slagveld. Volgens Bloch was het doel van de militaire psychiatrie de krachten van het leger te conserveren, wat ook lukte. Echter, in plaats van militairen 'beter' te maken, moest de psychiatrie hen in staat stellen om verder te kunnen vechten, wat volgens Lifton ten koste ging van de geestelijke gezondheid van deze militairen.¹¹⁴

Niet alleen Bloch trok de ernst van de psychische klachten van Vietnamveteranen in twijfel. In

¹⁰⁸ Dean, Jr., 'The Myth', 70.

¹⁰⁹ Ibidem.

¹¹⁰ Ibidem.

¹¹¹ Dat deze psychiaters buiten de antioorlogsbeweging stonden, betekent echter niet meteen dat zij objectief waren.

¹¹² Dean, Jr., 'The Myth', 70.

¹¹³ Burkett, *Stolen Valor*, 147.

¹¹⁴ Scott, *Vietnam Veterans*, 44.

het medisch tijdschrift *Archives of General Psychiatry*¹¹⁵ stond in 1974 een artikel waarin Jonathan F. Borus zijn onderzoek 'Incidence of Maladjustment in Vietnam Returnees' presenteerde. Borus deed onderzoek naar een groep Vietnamveteranen en niet-veteranen die eind 1970 in dezelfde eenheid zaten en gestationeerd waren bij een militaire post. Uit zijn onderzoek bleek dat de Vietnamveteranen niet significant meer problemen hadden met het aanpassen aan de samenleving dan de niet-veteranen.¹¹⁶ Borus wees erop dat zijn bevindingen andere, toentertijd recente, onderzoeken tegenspraken en dat verder onderzoek nodig was naar de herintrede van Vietnamveteranen in de samenleving.

“These findings contrast sharply with more subjective overgeneralized reports, from uncontrolled studies, of widespread Vietnam veteran maladjustment and suggest the need for controlled quantitative longitudinal studies of Vietnam veteran readjustment.”¹¹⁷

Borus was kritisch op de onderzoeken die hadden uitgewezen dat Vietnamveteranen problemen ondervonden met het herintreden in de maatschappij. Hij stelde dat de substantiële politieke en publieke interesse in de Vietnamoorlog en de Vietnamveteranen ertoe had geleid dat de professionele literatuur achter de sensationele verhalen van de media aanliep. Hij wees erop dat de media het beeld naar buiten bracht dat Vietnamveteranen psychologische effecten hadden ondervonden van hun oorlogservaring, en dat specialisten in de gezondheidszorg hierin meegingen.¹¹⁸ In het volgende citaat levert hij kritiek op deze specialisten, waarbij hij twee keer Robert Jay Lifton en twee keer diens collega Chaim Shatan citeert.

“Unfortunately, some mental health professionals have added politically colored reports to both the public and professional literatures, describing Vietnam veterans as 'psychological time bombs' or 'animals dominated by fears of their own violence,' 'psychically numbed' and tainted with 'survivor guilt,' who are prone to 'delayed-reaction psychosis' or the 'post-Vietnam syndrome.’”¹¹⁹

De omschrijvingen die o.a. Lifton en Shatan van Vietnamveteranen gaven, was volgens Borus te wijten

¹¹⁵ *Archives of General Psychiatry* heet sinds 2013 *JAMA Psychiatry*.

¹¹⁶ Jonathan F. Borus, 'Incidence of Maladjustment in Vietnam Returnees', *Archives of General Psychiatry* 30 (1974) 554-557, 554.

¹¹⁷ Ibidem.

¹¹⁸ Ibidem.

¹¹⁹ Ibidem.

aan het generaliseren van de uitkomsten van ongecontroleerde studies waarbij veteranen op een sterk selectieve wijze waren uitgekozen. Daarbij waren de onderzoeken naar veteranen met psychiatrische problemen (of psychiatrische patiënten die ook veteraan zijn) sterk zichtbaar geworden door de politiek. Deze gespecialiseerde onderzoeken werden uitvergroet en op alle Vietnamveteranen geprojecteerd, zonder dat er onderzoek gedaan werd naar hoe het herintreden in de maatschappij voor Vietnamveteranen zonder psychische klachten verliep.

“Neither the military nor the Veterans Administration has undertaken large scale, systematic studies of the incidence of maladjustment in populations of returning veterans.”¹²⁰

Borus was niet de enige wiens onderzoek de opvattingen van Lifton en Shatan tegensprak. In oktober 1970 publiceerden Robert E. Strange en Dudley E. Brown, Jr., de resultaten van hun onderzoek in het artikel 'Home from the War: A Study of Psychiatric Problems in Viet Nam Returnees'. In hun onderzoek vergeleken zij vijftig patiënten die psychiatrische problemen hadden ontwikkeld na hun terugkeer van de oorlog in Vietnam met een groep patiënten die niet in Vietnam hadden gediend. Hoewel de patiënten die waren teruggekeerd uit Vietnam aanzienlijk meer stress hadden van het moeten herintreden in de maatschappij, waren hun reacties geïnternaliseerd en was hun potentie voor geweld en agressie niet groter dan dat van de andere patiënten.¹²¹

Ondanks de onderzoeken die Liftons ideeën ondermijnden, werd PTSS in oktober 1980 erkend door de VA als een dienstgerelateerde aandoening. Veteranen die gediagnosticeerd waren met PTSS konden hierdoor in aanmerking komen voor een maandelijkse compensatie die werd uitbetaald door de VA. Volgens Burkett stimuleerde dit Vietnamveteranen om ziek te zijn en volledige arbeidsongeschiktheid na te streven.¹²² Eind jaren negentig waren er grote aantallen Vietnamveteranen die gediagnosticeerd waren met PTSS. Cijfers variëren tussen de 250.000 en de twee miljoen, van de ongeveer 3,3 miljoen militairen die in Vietnam dienden. Van deze 3,3 miljoen militairen, heeft nog geen vijftien procent in *direct line combat units* gezeten. Het aantal Vietnamveteranen dat aan PTSS zou lijden ten gevolge van oorlogservaringen, is volgens Burkett daarom onwaarschijnlijk hoog.¹²³ Burkett wijst erop dat, eind jaren negentig, elk jaar meer dan zeshonderdduizend claims werden

¹²⁰ Ibidem.

¹²¹ Robert E. Strange en Dudley E. Brown, Jr., 'Home From the War: A Study of Psychiatric Problems in Viet Nam Returnees', *American Journal of Psychiatry* 127 (1970) 488-492, 488.

¹²² Burkett, *Stolen Valor*, 160.

¹²³ Ibidem, 223.

ingediend bij de VA voor uitkeringen. In 1998 waren er ongeveer driehonderdduizend veteranen die door hun psychische klachten recht hadden op compensatie van de VA.¹²⁴ In de jaren tachtig en negentig¹²⁵ moesten veteranen regelmatig langs de VA om bewijs te leveren dat zij nog altijd arbeidsongeschikt waren en onder behandeling waren voor hun psychische problemen. Wanneer een veteraan echter twaalf jaar lang voor een bepaald percentage arbeidsongeschikt was, kreeg hij de status van compleet en permanent arbeidsongeschikt, waarna hij niet langer voor controle langs hoefde. Volgens Burkett leidde dit systeem ertoe dat veteranen constant hun arbeidsongeschiktheidspercentage omhoog probeerden te krijgen.¹²⁶ Tussen 1984 en 1988 steeg het aantal Vietnamveteranen met de diagnose PTSS van 5.000 naar 11.000.¹²⁷ Bijna tachtig procent van de veteranen die bij Vet Centers aangaven hulp nodig te hebben, zeiden psychologische problemen te hebben ten gevolge van hun ervaringen in de oorlog.¹²⁸

“Monetary incentives were now firmly in place on both the supply and the demand side, with the diagnosis of 100 percent service-connected PTSD disability the pot of gold at the end of the rainbow.”¹²⁹

De kwestie rond Vietnamveteranen en PTSS is ingewikkeld. Hoewel mensen zoals Lifton en Scott stellen dat Vietnamveteranen in grote getale onder psychische problemen lijden ten gevolge van hun unieke, gruwelijke oorlogservaringen, wijzen Burkett, Lembcke en Dean, Jr., op de politiek omtrent PTSS. PTSS zou gezien kunnen worden als een diagnose die gebruikt is voor politieke en sociale doelstellingen. Wat Burkett hierover meldt omtrent de regeling voor uitkeringen door de VA is daarbij ook opmerkelijk. In het volgende hoofdstuk zal echter blijken dat PTSS voor sommige veteranen geen sociaal geconstrueerde diagnose, maar werkelijkheid is.

¹²⁴ Ibidem, 237.

¹²⁵ De huidige regeling is gelijksoortig.

¹²⁶ Burkett, *Stolen Valor*, 237.

¹²⁷ Ibidem.

¹²⁸ Ibidem.

¹²⁹ Ibidem, 160.

6. Stemmen van veteranen

“I took off my uniform. I said, I'll never put that on again. I hated America. I hated Americans. I hated everything.”¹³⁰

Richard DeLeon, Vietnamveteraan

Zoals ik in de inleiding heb vermeld, heb ik zelf twee Vietnamveteranen geïnterviewd. Één van hen wenst anoniem te blijven, de ander heet Lionel 'Lee' St. Pierre en werkte ten tijde van het interview bij het Veterans Resource Center aan de University of New Mexico. Uit de interviews met deze twee veteranen maakte ik op dat hun verschillende ervaringen soms wel en soms niet te plaatsen waren binnen het conventionele beeld van Vietnamveteranen. Daarnaast bevestigden en ondermijnden de ervaringen van deze veteranen ook de kritiek die op het conventionele beeld geleverd is. Hierom besloot ik een aantal individuele ervaringen van Vietnamveteranen tegenover de beeldvorming te zetten die ik in literatuur tegenkwam. Ter illustratie heb ik de kritiek die Lembcke, Burkett en Dean, Jr., hebben op het conventionele beeld van Vietnamveteranen getoetst aan drie veteraneninterviews. Deze interviews maken deel uit van het Veterans History Project van de Library of Congress. Dit project werd in 2000 opgezet door het U.S. Congress en wordt uitgevoerd door het American Folklife Center. Op het moment bestaat de collectie uit ruim 87.000 interviews, waarvan meer dan 16.000 interviews betrekking hebben tot de Vietnamoorlog. Vrijwel iedereen kan aan de hand van een handleiding interviews met veteranen en burgers afnemen en deze doneren aan de collectie. Hierdoor is de kwaliteit van de interviews erg wisselend. Ik heb eerst een flinke hoeveelheid interviews doorgenomen, en toen besloten om voor dit onderzoek drie voorbeelden uit te kiezen. De drie interviews die ik heb gekozen, heb ik gekozen omdat er in deze interviews uitgebreid is ingegaan op verschillende thema's rond de Vietnamoorlog. De oorlog zelf, maar ook het leven in de Verenigde Staten na de oorlog, komen bijvoorbeeld aan bod. De Vietnamveteranen die in de drie interviews aan het woord komen, zijn Barry L. Romo, Richard DeLeon en Frederick McElderry. Wat mij opviel aan hun interviews, was dat zij alle drie een duidelijke mening hadden over hoe het is om een Vietnamveteraan te zijn. Dit was erg interessant voor mijn onderzoek, wat uit dit hoofdstuk ook zal blijken. Deze drie interviews kunnen onmogelijk representatief zijn voor wat alle Vietnamveteranen hebben meegemaakt. Ik heb ze hier gekozen ter illustratie van mijn onderzoeksresultaten. Voor een karakteristiek beeld zou een kwantitatief onderzoek in deze collectie mogelijk zijn. Echter, ik vind het persoonlijk erg belangrijk dat

¹³⁰ Richard R. DeLeon, Library of Congress Veterans History Project, deel 1, 00:59:46 – 00:59:57.

er, naast het vormen van een karakteristiek beeld, ook aandacht is voor de individuele ervaringen binnen de geschiedenis.

Afbeelding 6: Richard R. DeLeon in Tay Ninh, Vietnam, (Veterans History Project).

Richard R. DeLeon werd in 2002 in New York City geïnterviewd door Cathleen McLoughlin. DeLeon trad in 1968, na opgeroepen te zijn, in dienst bij het Amerikaanse leger. Hij werkte als hospik bij de *12th Cavalry Regiment* in Vietnam. Na zijn terugkeer uit Vietnam ondervond DeLeon moeite met het herintreden in de samenleving. Frederick O. McElderry werd in 2003 geïnterviewd in Chicago door Ellen George. McElderry trad in 1965 in dienst

bij de Amerikaanse marine. Datzelfde jaar vertrok hij naar Vietnam waar hij deel uitmaakte

van de *National Security Agency*. Door zijn ervaringen in Vietnam ontwikkelde McElderry PTSS toen hij terugkeerde naar de Verenigde Staten. Barry L. Romo werd in 2001 in Chicago geïnterviewd door Cesar Ruvalcaba. Romo trad in 1966 in dienst in het Amerikaanse leger en vertrok kort daarna naar Vietnam om te dienen in de *196th Light Infantry Brigade* (lichte infanterie). Hoewel Romo in eerste instantie overtuigd was van de juistheid van de oorlog, geloofde hij hier na een paar weken in Vietnam te hebben doorgebracht niet meer in. Toen hij terugkeerde uit Vietnam, raakte hij betrokken bij VVAW en nam hij deel aan antioorlogsdemonstraties. Hij is nog altijd één van de leiders van de VVAW in Chicago.

Lembcke stelt in zijn boek dat militairen zich niet bedreigd voelden door de antioorlogsbeweging [pagina 17]. Romo's verhaal lijkt dit te bevestigen. In het interview vraagt Ruvalcaba wat er gaande was in de Verenigde Staten toen Romo in Vietnam zat. Romo zegt hierover dat er demonstraties plaatsvonden, maar dat hij daar geen problemen mee had. Naar zijn idee was hij in Vietnam om de constitutionele rechten van Amerikanen te beschermen, en het was het constitutionele recht van deze demonstranten om te zeggen wat ze wilden.¹³¹ Bovendien had Romo het wel zien zitten om zelf deel uit te maken van de 'hippie' antioorlogsbeweging.

¹³¹ Barry L. Romo, Library of Congress Veterans History Project, deel 1, 00:19:15 – 00:19:25.

“I didn't feel bad 'cause there was hippies. In fact, I, you know, would have liked to have grown my hair long, and when we were in the field, our hair got long. I got pictures of me with really long hair 'cause if you don't come back for six weeks and you're 19 years old, your hair grows.”¹³²

Nadat Romo terugkeerde uit Vietnam werd hij politiek actief en raakte hij betrokken bij de antioorlogsbeweging. Hij ervoer het als een opluchting om publiekelijk toe te kunnen geven dat de oorlog in Vietnam fout was en dat de dingen die hij had gezien ook fout waren. Daarnaast wou hij mensen ook vertellen wat er allemaal mis was met de oorlog in Vietnam.¹³³ Romo zegt in zijn interview ook dat hij nooit bespuugd is door de antioorlogsbeweging, wat overeenkomt met Lembckes idee dat het spugen op Vietnamveteranen een *urban legend is* [pagina 15]. Wel werd Romo mishandeld door de politie tijdens betogingen.¹³⁴

“My teeth are a mess because of police batons, not because of hippies' spit.”¹³⁵

Romo bevestigt ook de theorie van Lembcke dat Vietnamveteranen gebruikt werden om steun voor de oorlog, en oorlogen die volgden, op te roepen [pagina 11]. Romo stelt dat terwijl men in de jaren zestig en zeventig nog wist hoe 'fout' de oorlog in Vietnam was, deze kennis weggevaagd is om toekomstige oorlogen te promoten.¹³⁶ Hij heeft het gevoel dat er geen kwaad woord meer gesproken mag worden over de Vietnamoorlog, omdat mensen dan op hun tenen getrapt zijn. Door te zeggen dat de Vietnamoorlog fout was, zou je de nagedachtenis aan de *POWs* en de soldaten die in Vietnam sneuvelden, bezoedelen.¹³⁷ Romo's neef sneuvelde overigens ook in Vietnam.

“And it bothers me that -- that people that died there that I saw died -- that my nephew gets used to promote future wars and -- and that's what bothers me.”¹³⁸

Dat het interview met Romo de ideeën van Lembcke bevestigt, is op zich niet heel verrassend

¹³² Romo, deel 1, 00:19:26 – 00:19:41.

¹³³ Romo, deel 2, 00:01:20 – 00:02:00.

¹³⁴ Romo, deel 2, 00:02:01 – 00:02:10.

¹³⁵ Romo, deel 2, 00:02:11 – 00:02:17.

¹³⁶ Romo, deel 2, 00:10:43 – 00:11:24

¹³⁷ Romo, deel 2, 00:10:43 – 00:11:24.

¹³⁸ Romo, deel 2, 00:11:25 – 00:11:35.

wanneer men in acht neemt dat beide mannen lid zijn van de VVAW en dat Romo ook genoemd wordt in Lembckes boek [pagina 15]. Het interview met DeLeon, daarentegen, ondermijnt Lembckes kritiek op het conventionele beeld van Vietnamveteranen. DeLeon had namelijk wel negatieve gevoelens tegenover de antioorlogsbeweging. Toen hij in eerste instantie in Vietnam aankwam, had hij het gevoel dat hij daar voor de Verenigde Staten aan het vechten was. Toen hij echter hoogte kreeg van de protesten die in de Verenigde Staten plaatsvonden, vroeg hij zich af waarom hij eigenlijk in Vietnam was.¹³⁹

“[...] we knew about the protests at home and a lot of us would say, you know, if the people at home don't even want this shit, what the fuck are we doing here?”¹⁴⁰

De demonstranten in de Verenigde Staten deden DeLeon niet alleen twijfelen aan zijn aanwezigheid in Vietnam, maar riepen bij hem ook verontwaardiging op.¹⁴¹ Hij stelde de betogingen niet op prijs en ontwikkelde wrok tegenover niet alleen de demonstranten, maar alle Amerikanen thuis, omdat hij het gevoel had dat zij niet met hem en zijn manschappen sympathiseerden.¹⁴² Dit bevestigt het beeld dat Nicosia en Scott in hun werken naar voren brengen [pagina's 8 en 12]. Eenmaal terug in de Verenigde Staten was DeLeon er zeker van dat zijn mede-Amerikanen iets tegen Vietnamveteranen hadden. Toen hij terugkeerde naar de Verenigde Staten moest hij eerst nog een dag in San Francisco doorbrengen, waar hij een nieuw uniform zou ontvangen. Hij besloot in uniform in een bar op het vliegveld wat te gaan drinken, maar werd niet bediend.¹⁴³

“And I sat down with my uniform and all my medals on--I didn't have medals, they were ribbons and I sat there waiting for a beer and waiting for a beer and waiting for a beer. They never came over to serve me.”¹⁴⁴

Volgens DeLeon was de reden voor dit onthaal dat Amerikanen kwaad waren op de soldaten omdat de oorlog in Vietnam zo lang duurde.¹⁴⁵

¹³⁹ DeLeon, deel 1, 00:51:13 – 00:51:30.

¹⁴⁰ DeLeon, deel 1, 00:51:18 – 00:51:30.

¹⁴¹ DeLeon, deel 1, 00:51:50 – 00:52:03.

¹⁴² DeLeon, deel 1, 00:51:50 – 00:52:09.

¹⁴³ DeLeon, deel 1, 00:58:46 – 00:59:07.

¹⁴⁴ DeLeon, deel 1, 00:58:53 – 00:59:07.

¹⁴⁵ DeLeon, deel 2, 00:13:10 – 00:13:17.

“The American public was so against the war, you were lucky if they didn't spit at you.”¹⁴⁶

De thuiskomst was volgens DeLeon, ook zonder het negatieve onthaal door hun mede-Amerikanen, zwaar voor Vietnamveteranen. De meeste van hen zouden namelijk psychische klachten hebben overgehouden aan hun tijd in Vietnam.

“Most of us were insane when we came back.”¹⁴⁷

DeLeon vertelt dat hij agressieproblemen had toen hij terugkwam uit Vietnam. Hij had een hekel aan iedereen, was gewelddadig en raakte daarom vaak betrokken bij vechtpartijen.¹⁴⁸ Hij besloot daarom psychologische hulp te zoeken in een Outreach Clinic.¹⁴⁹ Hier kwam hij veel andere Vietnamveteranen tegen, waaronder een aantal met drugsverslavingen.¹⁵⁰ DeLeon verwijt de overheid dat er zo veel Vietnamveteranen psychische klachten hebben ondervonden. Net als Lifton wijst hij erop dat men binnen het leger psychologische begeleiding ontving om hun werk te kunnen blijven doen, maar dat zij eenmaal thuis geen begeleiding ontvingen om trauma's te verwerken.¹⁵¹

“There is nothing that's really spent on rehabilitating these men when they come home. You spend all this money making a killer and you don't spend any money making him a human being again.”¹⁵²

Vanwege zijn zelfmoordneigingen stond DeLeon een jaar lang onder behandeling bij een psychiater voordat hij naar de Outreach Clinic ging.¹⁵³ Hoewel Burkett betoogt dat zelfmoord onder Vietnamveteranen niet in hogere aantallen voorkwam dan onder de rest van de bevolking, waren zelfmoordneigingen voor DeLeon wel degelijk aanwezig in zijn dagelijks leven. Ook Romo vertelt over de dood van zijn mede-veteranen. Hoewel hun dood misschien niet als zelfmoord wordt geclassificeerd, gelooft Romo wel degelijk dat zij zichzelf om het leven hebben gebracht door middel

¹⁴⁶ DeLeon, deel 1, 01:00:41 – 01:00:45.

¹⁴⁷ DeLeon, deel 1, 01:01:12 – 01:01:14.

¹⁴⁸ DeLeon, deel 1, 00:52:25 – 00:52:34.

¹⁴⁹ DeLeon, deel 1, 00:52:35 – 00:52:37.

¹⁵⁰ DeLeon, deel 2, 00:06:22 – 00:06:53.

¹⁵¹ DeLeon, deel 1, 00:48:00 – 00:48:26

¹⁵² DeLeon, deel 1, 00:48:16 – 00:48:26

¹⁵³ DeLeon, deel 1, 00:48:30 – 00:48:46.

van alcohol- en drugsmisbruik en roekeloos, suïcidaal gedrag.¹⁵⁴

“I get too many friends that have killed themselves.”¹⁵⁵

Burkett, Lembcke en Dean, Jr., zijn alle drie kritisch tegenover de diagnose PTSS bij Vietnamveteranen. DeLeon geeft in zijn interview echter aan psychische klachten te hebben overgehouden aan zijn ervaringen in Vietnam. Hetzelfde geldt voor McElderry. McElderry vertelt dat hij na zijn thuiskomst in de Verenigde Staten depressief was.¹⁵⁶ Aan zijn dienst in Vietnam heeft hij bovendien ook PTSS overgehouden.¹⁵⁷ Volgens hem heeft dit ertoe geleid dat hij niet voor langere tijd een baan kan houden.¹⁵⁸ Hij heeft in zijn leven 39 verschillende banen gehad.¹⁵⁹ Hij vertelt echter ook dingen in zijn interview die Burkett's inzichten in de erkenning van PTSS bevestigen. Burkett wijst er in zijn boek namelijk op dat in de loop van de jaren steeds meer Vietnamveteranen een uitkering proberen te krijgen door te zeggen dat zij PTSS hebben [pagina 33]. Des te hoger het percentage dat een veteraan is afgekeurd, des te meer geld hij krijgt. McElderry zegt bijvoorbeeld dat hij vanwege zijn PTSS voor 50% is afgekeurd, maar dat hij zelf eigenlijk vindt dat dit 80% zou moeten zijn.¹⁶⁰ Ook vertelt hij dat een psycholoog die hem onderzocht op PTSS tot de conclusie kwam dat hij borderline heeft (wat geen dienst gerelateerde aandoening is en waarvoor de VA geen uitkering zou toekennen):

“A psychologist that evaluated me for PTSD, she thinks I have a borderline personality. That's her opinion. She may be totally wrong. I do think I have PTSD, okay, and some depression[...].”¹⁶¹

De verhalen van deze drie Vietnamveteranen bevestigen en ondermijnen de kritiek die Burkett, Lembcke en Dean, Jr., hebben op het conventionele beeld van Vietnamveteranen. Ook spreken deze veteranen elkaar onderling tegen, waaruit opgemaakt kan worden dat individuele ervaringen aanzienlijk kunnen verschillen van elkaar.

¹⁵⁴ Romo, deel 2, 00:03:23 – 00:03:49.

¹⁵⁵ Romo, deel 2, 00:03:26 – 00:03:28.

¹⁵⁶ Frederick McElderry, Library of Congress Veterans History Project, deel 2, 00:01:00 – 00:01:02.

¹⁵⁷ McElderry, deel 2, 00:11:47 – 00:11:52.

¹⁵⁸ McElderry, deel 2, 00:11:53 – 00:12:01.

¹⁵⁹ McElderry, deel 2, 00:12:10 – 00:12:24.

¹⁶⁰ McElderry, deel 1, 00:38:35 – 00:38:42.

¹⁶¹ McElderry, deel 2, 00:17:34 – 00:17:46.

7. Conclusie en suggesties voor verder onderzoek

Uit de kritiek die Lembcke, Burkett en Dean, Jr., hebben op het conventionele beeld van Vietnamveteranen komt naar voren dat de Vietnamveteraan geen onderwerp is waar licht over wordt geschreven. Met name Lembcke en Burkett, zelf Vietnamveteranen, zijn fel in hun kritiek op het algemene beeld van de Vietnamveteraan. In hun boeken komen zij met beschuldigingen voor het verspreiden van een onjuist beeld, waarbij Burkett het ook Vietnamveteranen zelf kwalijk neemt dat zij hebben bijgedragen aan het beeld van de Vietnamveteraan als een verwaarloosd en gebroken individu.

Als geschiedenisstudent ben ik mij er de afgelopen jaren bewust van geworden dat geschiedenis een constructie van het verleden is, gedaan door historici. Hierbij vormt de interpretatie van het verleden door historici de sleutel tot het begrijpen of kennen van het verleden. Het is in de geschiedenis makkelijk om over grote thema's te spreken, zoals 'de' Vietnamveteraan, maar wat heeft het verleden betekend voor het dagelijks leven van een individu die deel uitmaakt van een groot thema? Om deze reden heb ik de kritiek van Lembcke, Burkett en Dean, Jr., getoetst aan wat Barry L. Romo, Richard DeLeon en Frederick McElderry gezegd hebben over hun eigen ervaringen als Vietnamveteranen. Uit het vorige hoofdstuk is gebleken dat de ideeën die Lembcke, Burkett en Dean, Jr., hebben omtrent Vietnamveteranen zowel bevestigd als ondermijnd worden door wat Vietnamveteranen zelf te vertellen hebben. Hoewel de kritiek die door Lembcke, Burkett en Dean, Jr., geleverd is, gegrond is, maakt dit het conventionele beeld van de Vietnamveteraan dus niet per se onwaar. Zowel het conventionele beeld van de Vietnamveteraan als de beelden die Lembcke, Burkett en Dean, Jr., van de Vietnamveteraan hebben, zijn het resultaat van generalisaties die samen een concept vormen. Echter, niemand ervaart ooit een concept te zijn. Naar mijn mening is het dan ook belangrijk voor verder historisch onderzoek, niet alleen met betrekking tot Vietnamveteranen, dat historici aandacht hebben voor de manier waarop individuen (hun eigen) geschiedenis beleven. Mondelinge geschiedenis speelt hierbij een belangrijke rol.

In het kader van deze bachelorscriptie was er geen gelegenheid voor een grootschalig, kwantitatief onderzoek. Daarbij heb ik er ook bewust voor gekozen om geen kwantitatief onderzoek te doen, omdat ik wilde onderzoeken of de individuele ervaringen van veteranen buiten de concepten van historici bestaan. Kwantitatief onderzoek naar reeds geïnterviewde veteranen behoort tegenwoordig echter wel tot de mogelijkheden en stelt ons in staat trends binnen de geschiedenis in kaart te brengen. Mede dankzij initiatieven zoals het Veterans History Project in de Verenigde Staten en het

Interviewproject Nederlandse Veteranen¹⁶² in Nederland, is het sinds kort mogelijk om op grotere schaal onderzoek te doen naar de verhalen van veteranen. Samen met Data Archiving and Networked Services (DANS) heeft het Veteraneninstituut bijvoorbeeld het project 'Wat Veteranen Vertellen' gerealiseerd. Hierbij zijn 25 interviews uit de IPNV-collectie aan verschillende soorten onderzoekers aangeboden met het verzoek een artikel te schrijven vanuit de eigen discipline. Dit heeft geleid tot de bundel *Wat Veteranen Vertellen; verschillende perspectieven op biografische interviews over ervaringen tijdens militaire operaties*. Één van de auteurs van deze bundel is Stef Scagliola, militair historica en coördinator van het Interviewproject Nederlandse Veteranen bij het Kennis- en Onderzoekcentrum van het Veteraneninstituut in Doorn. In 2002 promoveerde ze aan de Erasmus Universiteit Rotterdam op de dissertatie *Last van de oorlog; De Nederlandse oorlogsmisdrijven in Indonesië en hun verwerking*.¹⁶³ Zij heeft verschillende onderzoeken gedaan aan de hand van het Interviewproject Nederlandse Veteranen. Haar werk is een voorbeeld van hoe digitale interviewcollecties tegenwoordig gebruikt kunnen worden voor academisch onderzoek.

¹⁶²Interviewproject Nederlandse Veteranen (IPNV): Deze collectie bevat biografische interviews die gehouden zijn met veteranen van alle conflicten en militaire missies (sinds 1940) waar Nederland bij betrokken was.

¹⁶³ [Http://www.watveteranenvertellen.nl/](http://www.watveteranenvertellen.nl/)

Literatuurlijst

Anderson, David; Appy, Christian; Bradley, Mark P.; Brigham, Robert K.; Engelmann, Ted; Hagopian, Patrick; Huynh, Luu D. en Young, Marilyn B., 'Legacies of the Vietnam War', *The Journal of American History* 93 (2006) 452-490.

August, Lynn R. en Gianola, Barbara A., 'Symptoms of War Trauma Induced Psychiatric Disorders: Southeast Asian Refugees and Vietnam Veterans', *International Migration Review* 21 (1987) 820-832.

Borus, Jonathan F., 'Incidence of Maladjustment in Vietnam Returnees', *Archives of General Psychiatry* 30 (1974) 554-557.

Bower, B., 'Deadly Aftermath for Vietnam Veterans', *Science News* 131 (1987) 117.

Burkett B.G. en Whitley, G., *Stolen Valor: How the Vietnam Generation Was Robbed of its Heroes and its History* (Dallas 1998).

Corey, Tom; Downs, Frederick; Duncan, Patrick; Four, Marsha en Thurman, Ross, 'The Warrior's Story: Love the Soldier, Hate the War', *The VVA Veteran* (2000).

Dean, Eric T. Jr., 'The Myth of the Troubled and Scorned Vietnam Veteran', *Journal of American Studies* 26 (1992) 59-74.

Goldsmith, William en Cretkos, Constantine, ' Unhappy Odysseys; Psychiatric Hospitalizations Among Vietnam Returnees', *Archives of General Psychiatry* 20 (1969) 78-83.

Greene, B., *Homecoming: When the Soldiers Returned from Vietnam* (1989).

Isaacs, A.R., *Vietnam Shadows: The War, Its Ghost, and Its Legacy* (Baltimore 1997).

Lembcke, J., *The Spitting Image: Myth, Memory, and the Legacy of Vietnam* (New York 1998).

Lifton, Robert J., 'Home From the War: The Psychology of Survival' in: Walter Capps ed., *The Vietnam Reader* (New York 1991) 54-67.

Nicosia, G., *Home to War: A History of the Vietnam Veterans' Movement* (2004).

Scagliola, S., *Last van de oorlog; de Nederlandse oorlogsmisdaden in Indonesië en hun verwerking* (Handelseditie proefschrift Erasmus Universiteit Rotterdam 2002).

Scagliola, S., 'The Dutch Veterans Interview Project: recognition and attention in exchange for valuable information', Interuniversity Seminar on Armed Forces and Society (21-23 Oktober 2011, Chicago).

Scott, W.J., *Vietnam Veterans Since the War: The Politics of PTSD, Agent Orange, and the National Memorial* (Oklahoma 1993).

Strange, Robert E. en Brown, Dudley E. Jr., 'Home From the War: A Study of Psychiatric Problems in Viet Nam Returnees', *American Journal of Psychiatry* 127 (1970) 488-492.

Van den Berg, H., Scagliola, S., Wester, F., eds., *Wat Veteranen Vertellen: Verschillende Perspectieven op Biografische Interviews over Ervaringen Tijdens Militaire Operaties* (Amsterdam 2010).

Wagner-Pacifici, Robin en Schwartz, Barry., 'The Vietnam Veterans Memorial: Commemorating a Difficult Past', *American Journal of Sociology* 97 (1991) 376-420.

Interviews

Gesprek met een anonieme veteraan door Sam Torres, 1 november 2013 te Albuquerque, NM, Verenigde Staten.

Gesprek met Lionel 'Lee' St. Pierre door Sam Torres, 2 december 2013 te Albuquerque, NM, Verenigde Staten.

Veterans History Project (American Folklife Center of the Library of Congress, 2000-heden):

Barry L. Romo (AFC/2001/001/106).

Frederick Oliver McElderry (AFC/2001/001/10567).

Richard R. DeLeon (AFC/2001/001/9210).